

Enni Hänninen & Eini Saartoala

PERHETYÖN TOTEUTUS VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksen
perhetyön toteutuksen malli

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Enni Hänninen & Eini Saartoala
Työn nimi	Perhetyön toteutus varhaiskasvatuksessa: varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli
Toimeksiantaja	Mikkelin kaupungin varhaiskasvatus
Vuosi	2024
Sivut	46 sivua, liitteitä 17 sivua
Työn ohjaaja(t)	Mauno Saksio

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten käyttöön. Mallin lähtökohtana oli selvittää, mitä perhetyö on tällä hetkellä Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa huoltajien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia varten aineistoa kerättiin tutkimustietoa analysoiden, haastattelemalla varhaiskasvatuksen ammattilaisia ja sosiaalialan ammattilaista sekä tuottamalla kolmelle yhteistyöpäiväkodille kyselyt varhaiskasvatuksen ammattilaisille sekä lasten huoltajille. Kysely huoltajille ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille toteutettiin webropol- kyselyä hyödyntäen. Vastausten analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa analyysiä, jossa ohjaavana teoriatieto varhaiskasvatuksesta ja perhetyöstä sekä kontekstin ajantasainen lainsäädäntö.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia luotiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Opinnäytetyön edetessä ilmeni tarve varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen tietoisuuden ja ymmärryksen lisäämisestä. Opinnäytetyössä luotu varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli tuotti Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöille työskentelyvälineen mahdollistamaan tasa-arvoisemman ja tasalaatuisemman perheiden kanssa työskentelyn. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli pyrki selkeyttämään varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen käsitettä sekä sisältöä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, perhetyö, kasvatusyhteistyö

Degree title	Bachelor of Social Services
Authors	Enni Hänninen & Eini Saartoala
Thesis title	Family work implementation model in early childhood education
Commissioned by	Mikkelin kaupungin varhaiskasvatus
Time	2024
Pages	46 pages, 17 pages of appendices
Supervisor	Mauno Saksio

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to create a model for family work implementation in early childhood education for the professionals in early childhood education in the city of Mikkelä. The starting point for the model was to investigate what family work currently looks like in early childhood education in Mikkelä from the perspectives of guardians and early childhood education professionals.

The data for the model of family work implementation in early childhood education was collected by analyzing research data, interviewing early childhood education professionals and social workers, and conducting surveys with three collaborating kindergartens targeting early childhood education professionals and children's guardians. The surveys for guardians and early childhood education professionals were conducted using a web-based tool called Webropol. Theory-driven analysis was used in the evaluation of the responses, where guiding theoretical knowledge about early childhood education and family work, as well as the current legislation relevant to the context, were applied.

The model for implementing family work in early childhood education was developed in collaboration with early childhood education professionals. As the thesis progressed, the need to increase awareness and understanding of family work in early childhood education became apparent. The model created in this thesis provides a working tool for the employees of early childhood education in Mikkelä, enabling more equitable and consistent work with families. The model aimed to clarify the concept and content of family work implementation in early childhood education.

Keywords: early childhood education, family work, educational cooperation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1	Tiedonhaku	7
2.2	Varhaiskasvatus	11
2.3	Institutionaalisuus varhaiskasvatuksessa	11
2.4	Perhetyö	12
2.5	Verkostoyhteistyö	13
2.6	Kasvatuskumppanuus/kasvatusyhteistyö	14
2.7	Perhetyö varhaiskasvatuksessa	15
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄN RAJAUS	16
4	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	17
4.1	Kehittämistyön prosessi	18
4.2	Kehittämisen lähtökohdat ja tavoitteet	21
4.3	Kehittämiseen liittyvä tiedonhankinta	24
4.4	Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin luominen	30
4.5	Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin arviointi ja jalkauttaminen	32
5	VARHAISKASVATUKSEN PERHETYÖN TOTEUTUKSEN MALLI	35
6	EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	37
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	40
	LÄHTEET	45

LIITTEET

Liite 1. Kyselyrunko pedagogiselle johtajalle

Liite 2. Tutkittavien informointilomakkeet

Liite 3. Kyselyrunko huoltajille

Liite 4. Kyselyrunko varhaiskasvattajille

Liite 5. Kysymysluettelo Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavalle
sosiaalityöntekijälle

Liite 6. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda perhetyön toteutuksen malli Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten käyttöön. Mallin luomisen lähtökohtana meillä oli selvittää, mitä perhetyö Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa on tällä hetkellä.

Varhaiskasvatuksen toiminnalle on oleellista, että yhteistyö perheiden kanssa on toimivaa. Varhaiskasvatuksen on tarkoitus tukea lasta, mutta myös perheiden hyvinvoinnin tuki kuuluu osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa. (OPH 2022, 12–14.) Varhaiskasvatuslaki (13.7.2018/540) määrittää osallisuudesta ja vaikuttamisesta niin, että lapsen huoltajilla ja vanhemmilla on mahdollisuus säännöllisesti vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä varhaiskasvatuksessa yleisimmin tapahtuu lasten varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessa ja päivittäisissä tuonti- ja hakutilanteissa (OPH 2022, 37–38). Kokemuksemme mukaan varhaiskasvatustyössä huoltajien kanssa tapahtuvissa lyhyissä kohtaamisissa, joissa ympärillä on paljon muitakin ihmisiä, ei välttämättä ehdi syntyä tilanteita, joissa huoltaja haluaisi kertoa perheen yksityisistä asioista. Näemme tämän suurena haasteena varhaiskasvatuksen arjessa perhetyön toteutuksen kannalta.

Väestöliiton perhebarometrissa vuonna 2000 oli selvitetty kasvatusvastuun jakautumista huoltajien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten kesken. Tutkimuksessa huomattavaa oli se, että osa huoltajista koki heillä olevan liikaa vastuuta lapsen kasvattamisesta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten mielestä vastuuta taas oli toisinaan varhaiskasvatuksen ammattilaisilla liikaa. Heidän näkemyksensä tästä oli, että työelämän vaatimukset jatkuvasti kasvavat ja että huoltajat ovat epävarmoja kasvatuksen suhteen. Huoltajien omista vastauksista oli noussut esille oma epävarmuus kasvattajana. (Kuokkanen 2018, 17–18.)

Olemme omassa työssämme varhaiskasvattajina havainnoineet, että perhetyön käsite ja toimintamallit ovat epäselviä tai määrittelemättömiä varhaiskasvatuksen kontekstissa. Opinnäytetyön yhteistyöpäiväkodissa Nuppulassa var-

haiskasvatuksen ammattilaisten kanssa käydyssä opinnäytetyön tarvetta kartoittavassa keskustelussa kesäkuussa 2023 nousi esille, ettei perhetyön toteutuksen mallia Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa ole. Asiasta keskustelimme myös Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajan kanssa helmikuussa 2024, joka myös vahvisti, ettei Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksesta löydy perhetyön toteutuksen mallia (Kenttäpäiväkirja 2024). Teimme hakuja erilaisista hakupalveluista, joista löytyi materiaalia perhetyöhön liittyen. Erityisesti kohdennettua perhetyön toteutuksen mallia varhaiskasvatukseen ei hakujen perusteella löytynyt. Käytettyjä hakupalveluita olivat esimerkiksi Google, Finna ja Theseus. Hakusanoina käytimme perhetyötä, varhaiskasvatusta ja perhetyötä varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli, selvittämällä olemassa olevia käytäntöjä, sekä perheiden ja kasvattajien näkemyksiä. Näiden aineistojen pohjalta kokosimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallilla tavoitteenamme oli selkeyttää ja yhtenäistää varhaiskasvatuksen työntekijöiden käsitystä siitä, mitä perhetyö varhaiskasvatuksessa on ja mitä toimintaa se pitää sisällään. Tavoitteenamme oli, että varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli helpottaisi varhaiskasvattajien työskentelyä perheiden kasvatustyön tukijoina ja loisi mahdollisuuden toteuttaa yhteneväistä, tasalaatuista ja tasa-arvoista perhetyötä varhaiskasvatuksessa.

Toteutimme opinnäytetyön Mikkelin kaupungin kolmessa varhaiskasvatusyksikössä, hyödyntäen kyselyiden tuloksia, joita varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja perheet meille antoivat. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia kehitettiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja sosiaalialan asiantuntijoiden kanssa.

2 TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Tiedonhaku

Opinnäytetyön tietoperustan rakensimme varhaiskasvatusalaa ja sosiaalipedagogiikkaa käsittelevään tietokirjallisuuteen, sekä tutkimusaineistoon pereh-

tymällä. Varhaiskasvatusta, perhetyötä ja tutkimusmenetelmiä käsittelevää tietoperustaa kootessamme käytimme työskentelemiemme varhaiskasvatus yksiköiden ammattikirjallisuus kirjahyllyjä, joiden teokset ovat saatavilla myös yleisimmistä kirjastoista esimerkiksi Keski-kirjastot sekä Piki-kirjastot. Lisäksi käytimme avointa internet hakua Google hakukoneella, Finna, Theseus ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kirjaston kaakkurin tietokantaa. Käytimme hakusanoja varhaiskasvatus, perhetyö, varhaiskasvatuksen perhetyö ja perheiden palvelut. Edellä mainitut hakutulokset tuottivat tietokirjallisuutta varhaiskasvatuksesta ja sosiaalipedagogiikasta, jonka pohjalta käsitelimme tietoperustaa sekä keskeisiä käsitteitä. Selkeästi varhaiskasvatuksen perhetyöstä löysimme ainoastaan katkelman Pirjo Salmisen (2005) toimittamasta teoksesta Yhdessä kasvattamaan, kohti välittämisen toimintakulttuuria. Kirja käsiteli Kasvatus tulevaisuuteen -hankkeen tuottamia malleja, joista Rantasalmella oli toteutettu perhetyötä osana varhaiskasvatusta. Rantasalmen malli korosti verkostoyhteistyötä ja ennalta ehkäiseviä toimia perheiden tukena. Teoksen anti jäi vähäiseksi, mutta ohjasi työskentelyämme hakutulosten etsimisessä tämän jälkeen.

Uudet Google-haut, hakusanoilla perheiden tukemisen malli, tuotti noin 88 500-hakutulosta. Perheiden tukemisen malli varhaiskasvatuksessa tuotti noin 5 710-hakutulosta. Tarkastelusta rajattiin alemman korkeakoulun opinnäytetyö tasoiset sekä ennen 2000-lukua tehdyt tutkimukset. Tällä rajauksella hakutulosten määrä laski noin 2000-hakutulokseen. Hakusivuja käytiin läpi kymmenen ensimmäistä. Pidemmälle kuin kymmenen hakusivua emme jatkaneet, koska jo sivuilla kahdeksan ja yhdeksän hakutulokset tuottivat samoja lähteitä. Näistä nopealla selauksella hakutuloksista jätettiin huomiotta perheille suunnatut internet sivustot ja selkeästi aiheittamme vain sivuavat hakutulokset. Esiin nostettiin 17-teosta tiivistelmien lukemiseen, joista edelleen tarkempaan tarkasteluun kymmenen aineistoa, joista opinnäytetyöhömme päättyi kolme teosta, jotka nekin olivat Yamk -tasoisia opinnäytetöitä. Taulukko 1 kuvaa keskeisimpiä opinnäytetyön toteutuksessa käytettyjä kirjallisuus- ja tutkimusaineistoja

Taulukko 1. Tutkimusaineisto

Tutkimuksen bibliografiset tiedot	Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus	Analyysimenetelmä	Keskeiset tulokset
Alatalo, M., Miettunen, N., Liukko, E., Kettunen, N. & Normia-Ahlsten, L. 2019. Porasteisuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa: Näkökulmia sosiaalihuoltolain toimeenpanosta ja palveluiden järjestämisestä. Työpaperi 39/2019. THL. Saatavissa: https://www.julkari.fi/handle/10024/139080 [viitattu 23.5.2023].	Lapsiperheiden palvelujen yhteensovittaminen ja monitoimijainen työskentely	Sisälönanalyysi	Monitoimijainen työskentely perhepalveluissa vähentää päällekkäistä työskentelyä ja perheiden tuentarpeisiin vastataan oikea-aikaisesti
Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.	Käsikirja varhaiskasvattajille varhaispedagogiikasta	Sisälönanalyysi	Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta ja lähtökohdat
Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.	Varhaiskasvattajille pedagogiikan toteuttamisesta käytännönläheisesti	Sisälönanalyysi	Pedagogiikan toteuttaminen arjessa, varhaiskasvatuksen perusteos, käytännön läheinen
Mäkelä, J. 2012. Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksi ottaminen pirkanmaalaisen kunnan päiväkodeissa työntekijöiden näkökulmasta. Tampereen ammattikorkeakoulu. Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelma. Ylempi	Varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmia varhaiskasvatuksesta puuttumisesta ja	Sisälönanalyysi	Kasvattajien kokemukset työskentelystä varhaisen puuttumisen kontekstissa

amk-opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112917448 [viitattu 12.2.2024].	huolen puheeksi ottamisesta		
Ihaksi, E. 2021. Perheiden varhaisen tuen kehittäminen varhaiskasvatuksessa: vuorovaikutusmalli huolen puheeksi ottamisen ja myönteisen tunnistamisen tueksi. LAB-ammattikorkeakoulu. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen. Ylempi amk-opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021120924808 [viitattu 12.2.2024].	Varhaiskasvatukseen vuorovaikutus ja myönteisen tunnistamisen mallin kehittäminen	Sisälönanalyysi	Vuorovaikutus ja huoli työvälineenä
Suonperä, M. & Toivonen, N. 2021. Varhaiskasvatuksen perheohjaajan toimintamallin kehittäminen Tuusulan kuntaan: ”Yhdessähän me tätä työtä tehdään”. LAB-ammattikorkeakoulu. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen. Ylempi amk-opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052711717 [viitattu 12.2.2024].	Perheohjaajan toimintamallin kehittäminen varhaiskasvatukseen	Sisältöanalyysi	Perheohjaajan toimintamallin tarkoitus ja sisältö

Opinnäytetyöhömmme valitut kolme Yamk-tasoista opinnäytetyötä ohjasivat meitä edelleen oikeanlaisten lähteiden äärelle perehtymään teoreettiseen tietoon varhaiskasvatuksen perhetyön kontekstissa.

2.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatustalain (540/2018) 2. § mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan opetuksen, kasvatuksen ja hoidon muodostamaa tavoitteellista ja suunnitelmallista kokonaisuutta, jossa pedagogiikka erityisesti painottuu. Lain 3. § nostaa varhaiskasvatuksen tavoitteista esille vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön ja vanhempien kasvatustyön tukemisen.

Varhaiskasvatuksessa toteutettava opetus, kasvatust ja hoito ovat aina lain säädäntöön pohjautuvaa ja suunnitelmallista toimintaa. Pedagogiikka on varhaiskasvatuksen toteuttamisen arvopohja, joka luo toimintatavat varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Varhaiskasvatus ilmentyy pedagogisina toimintatoina ja menetelminä lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisina hoidon, kasvatuksen ja opettamisen menetelminä. (Sandberg 2021, 18–19.) Varhaiskasvatus määritellään Eeva Hujalan ja Leena Turjan toimittamassa varhaiskasvatuksen käsikirjassa (2011, 287) varhaiskasvatuksen teoreettisen perustehtävän kautta, jonka pohjana toimii kasvatustnäkemyt. Varhaiskasvatuksen kontekstissa kasvatustnäkemyt nostaa lapsen kasvun ja kehityksen osaksi lapsen kokonaisvaltaista elämää, jossa varhaiskasvatus tuottaa tavoitteellista kasvatuksellista yhteistyötä lapsen elinpiirissä olevien ihmisten kesken. Varhaiskasvatuksen tehtävänä katsotaan olevan ensisijaisten kiintymyssuhteiden ylläpitäminen. (Karikoski & Tiilikka 2011, 79–81.)

2.3 Institutionaalisuus varhaiskasvatustuksessa

Lapsi elää ja kasvaa osana useita instituutioita, joista perhe on lapsella ensisijaisin instituutio. Perhe instituutiona on lapsen kannalta tuttu ja tiivist yhteisö. Varhaiskasvatukseen siirtyminen on useimmiten ensimmäinen suurempi yhteisö, joka lapsella on irrallisena omista vanhemmistaan. Varhaiskasvatus instituutiona on lakien ja asetusten ohjaama yksikkö, joita kasvuymäristöinä voi olla erilaisia. Varhaiskasvatustymäristöjä voivat olla esimerkiksi perhepäivähoito ja päiväkotit. Näiden instituutioiden toimintakulttuuri luo toimintaa, joita lait ja asetukset ohjaavat. (Karikoski & Tiilikka 2011, 77–81.) Institutionaalisuus varhaiskasvatustuksessa on tavoitteellista toimintaa lapsen kasvun ja kehi-

tyksen tukemiseksi. Tätä toimintaa toteutetaan yhdistämällä kasvatusta, hoitoa ja opetusta kokonaisuudeksi arjen moninaisissa toiminnoissa, joita varhaiskasvatuksen arjessa ilmentyy. (Hämäläinen 2013, 50–51.)

2.4 Perhetyö

Sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301) määrittelee sosiaaliohjauksen olevan perheiden, yksilöiden ja yhteisöjen ohjausta, tukea ja neuvontaa palveluiden käytössä. Sosiaalihuoltolain (2014/1301) mukaan sosiaaliohjaus on myös yhteistyötä eri tukimuotojen sovittamisessa yhteen. Perhetyötä sosiaaliohjaus on tilanteissa, joissa asiakas ja asiakkaan perhe tarvitsevat ohjausta ja tukea vuorovaikutussuhteiden kohentamiseksi ja omien voimavarojen vahvistamiseksi.

Perheiden tuen tarve voi ilmentyä vanhemmuuden haasteina, esimerkiksi vanhemman uupumuksena, arjen hallinnan puuttumisena, epävarmuutena tai riskitiloina kasvatuksessa. Lapseen liittyviä haasteita voivat olla esimerkiksi unirytmien epäsäännöllisyys tai ohjeiden noudattamisen vaikeudet. Elämäntilanteeseen liittyviä haasteita voivat olla taloudellinen tilanne, perhesuhteissa tapahtuvat muutokset tai verkostojen vähäisyys. Sosiaalialan asiakastyön keskiössä on asiakkaan voimaantuminen omassa elämässään ja toimijuudessaan. Asiakkaan voimaantumista lähestytään tunne- ja tietotuen kautta ohjaamalla ja kannustamalla asiakasta löytämään voimavaroja itsestään, ympäristöstään ja verkostoistaan. Asiakkaan voimaannuttamisen ja oman toimijuuden vahvistamisen työtavassa tärkeä osa on ratkaisukeskeisyydellä, jossa toiminnalle asetetaan asiakasta kannustaen ja tukien selkeät käytännönläheiset tavoitteet toimijuuden vahvistamiseksi ja säilyttämiseksi. Perhetyössä huomioidaan perhe kokonaisuutena etsien voimavaroja perheen suhteista, ympäristöistä ja verkostoista. (Ihalainen & Kettunen 2009, 50–52, 177.)

Arvioivassa ja korjaavassa sosiaalityön orientaatioissa voidaan kummallakin tasolla työskennellä samanaikaisesti. Lapsen kanssa työskennellessä kaikessa toiminnassa voidaan toteuttaa arvioivaa tiedonkeruuta lapsen hyvinvoinnista ja tuen tarpeista, samanaikaisesti toiminnallisuus lasten kanssa työ-

kennellessä mahdollistaa lapsen hyvinvointia korjaavien ja tukevien työskentelytapojen käyttämisen. Lapsen hyvinvoinnin arvioinnissa on tärkeää keskittyä perustarpeiden toteutumiseen ja vanhempien sekä lapsen keskinäiseen vuorovaikutukseen. Sosiaalityössä tieto ja sen kerääminen luovat pohjan työskentelylle. Lapsen itsensä tuottaman tiedon kerääminen tapahtuu kuuntelemalla lapsen kertomaa puhetta, seuraamalla lapsen toiminnallisuutta, fyysistä olemusta ja vuorovaikutusta. Lapsen tuottaman tiedon lisäksi, lasta koskevassa tiedonkeruussa on tärkeä huomioida ja kuulla lapsen tärkeitä ja läheisiä ihmisiä. Tilannearvio-orientaatiot toimivat lapsen vanhemmille tärkeinä ja merkityksellisinä hetkinä tilanteiden näkökulmien uudelleen luomisessa ja ongelmien ratkaisuvaihtoehtojen löytymisessä. (Forsberg ym. 2006, 181–182.)

Lapsiperheiden auttamisessa korostuu monen perheenjäsenen yhtäaikainen huomioiminen. Aikuisten yksin tuottaman tiedon varaan jääminen sulkee perheiden kanssa työskentelystä lapsen tuottaman tiedon pois. Perhetyössä lapsen hyvinvointi on kuitenkin työskentelyn perusta, joka ammattilaisen tulisi pitää keskiössä. Ehkäisevän työn tavoitteena on luoda hyvät edellytykset lapsuuteen ehkäisemällä negatiivisia kehityskulkuja tai ongelmien syventymistä. Ehkäisevä työ lasten parissa on vanhemmille suunnattua tukea ja palvelumuotoja lapsen suorien tukimuotojen lisäksi. (Forsberg ym. 2006, 149, 169–170.)

2.5 Verkostoyhteistyö

Varhaiskasvatuslaki (13.7.504/2018) säättää varhaiskasvatuksen monialaisesta yhteistyöstä, jota varhaiskasvatuksen tuottajan on toteutettava lapsen tuentarpeiden mukaisesti yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

Verkostoyhteistyötä varhaiskasvatuksessa on varhaiskasvatusyksikön ulkopuolisten ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä. Verkostoyhteistyö tuo yhteen perheen kannalta tarpeenmukaisen laaja-alaisen ja kokonaisvaltaisen moniammatillisuuden lapsen ja perheen kasvatustyön tueksi. (Kupila 2011, 304–305.)

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos työpaperissa Alatalo ym. (2019) käsittelevät perheiden sosiaalipalveluita, yhteistyötä ja porrasteisuutta. Työryhmän ehdotuksessa tuen porrasteisuus nähdään tärkeänä osana perheille tarjottavia palveluita. Tuen jatkuvuuden kannalta verkostoyhteistyö nähdään voimavarana ja palveluiden päällekkäisyyttä vähentävänä toimintamallina. Porrasteisuus mahdollistaa oikea-aikaisen perheiden tuentarpeisiin vastaamisen kaikilla tuentarpeiden ja palveluiden tasoilla. Universaalit palvelut, kuten varhaiskasvatus on tärkeä osa perheiden palveluita. Perheiden tuen koordinoimiseen tulisi nimetä vastuutyöntekijä tai vastaava henkilö koordinoimaan perheen tukea ja tuen kannalta tarpeellista verkostoyhteistyötä. (Alatalo ym. 2019.)

2.6 Kasvatuskumppanuus/kasvatusyhteistyö

Oleellinen osa varhaiskasvatuksessa tehtävää perhetyötä on kasvatuskumppanuus. Kasvatuskumppanuuden ajatuksena on, että lapsi on kaiken keskiössä niin, että perhe ja perheen ajatukset ja toiveet otetaan kaikin mahdollisin tavoin huomioon. (Laru ym. 2013, 47.) Koivunen (2009, 151–155) avaa teoksessaan kasvatuskumppanuutta molemminpuolisena kunnioituksena ja luottamuksena. Toiminnan keskiössä on toisen kuuleminen ja dialoginen keskustelu. Dialogisen keskustelun avulla tietoisesti pyritään työskentelemään kohti yhteisymmärrystä ja yhteisiä tavoitteita lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja varhaiskasvattajat kohtaavat tasavertaisina, tuoden oman asiantuntijuutensa dialogiin. Varhaiskasvattajan edustaessa julkista sektoria tulee kasvatuskumppanuudessa huomioida tämä institutionaalisuuden merkitys yhteistyön toteutuksessa. Varhaiskasvattajalla on aina ammatillisuuden puolesta vastuu vuorovaikutuksesta ja sen laadusta. (Koivunen 2009, 151–155.)

Kasvatuskumppanuus eri perheiden välillä voi erota suurestikin perheiden eri elämäntilanteiden vaikuttaessa mahdollisuuksiin osallistua aktiivisesti lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Perheiden eri elämäntilanteiden vaikutukset vanhempien aktiivisuuteen ja mahdollisuuksiin tulisikin tuntea, jotta kasvatuskumppanuuden reunaehdot olisivat kasvattajilla tiedossa. (Koivunen 2009, 151–155.)

Varhaiskasvatuksen perhetyön mallin esittelyvaiheessa 30.9.2024 varhaiskasvatuksen työkentältä nostettiin keskusteluun kasvatuskumppanuuden termi. Kasvatuskumppanuudesta on siirrytty käyttämään termiä kasvatusyhteistyö. (Kenttäpäiväkirja 2024.)

2.7 Perhetyö varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen katsotaan olevan osa sosiaalihuoltolain (30.12.2014/1301) mukaisia varhaisen tuen palveluita. Vaikka sosiaalihuoltolaki ei tunne varhaisen tuen perhetyötä käsitteenä, vanhemmuuden tukeminen mainitaan varhaiskasvatusta ohjaavassa varhaiskasvatuslaissa (13.7.2018/540) yhtenä palvelutehtävänä. Varhaisen tuen perhetyötä toteutetaan ilman lastensuojelun asiakkuutta osana perheen arkea. Varhaisen tuen perhetyötä toteutetaan esimerkiksi neuvoloissa ja varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatus voi itsessään olla jo varhaisen tuen tukitoimi lapselle ja perheelle. Varhaisen tuen perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta ohjaamalla lasten kasvatuksessa, perheen sisäisessä vuorovaikutuksessa ja perheen toimintakyvyn vahvistamisessa. Varhaisen tuen perhepalvelut voivat alkaa välittömästi perheen niin pyytäessä tai tuen tarpeen ilmetessä siinä kontekstissa, jossa tuentarve ilmenee. (Alatalo ym. 2019, 24–25.)

Lapsen ensisijaisten kiintymyssuhteiden tukeminen ja ylläpitäminen varhaiskasvatuksessa vaatii perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja heidän elämäntilanteensa tuntemista. Luottamuksellisen suhteen luominen kasvattajien ja perheen välille luo avointa yhteistyötä ja pohjaa vanhemmuuden tukemiselle etenkin perheen haastavissa elämäntilanteissa. Kuunteleva ja kunnioitava dialoginen yhteistyö kasvattajien ja vanhempien välillä avaa mahdollisuuksien tukea vanhemmuutta ja työskennellä perhettä tukevasti osana varhaiskasvatusta. (Karikoski & Tiilikka 2011, 79–85.)

Suonperä ja Toivonen (2021, luvut 5.1–5.3) nostavat opinnäytetyössään esille perheiden varhaisen tuen, jonka avulla vanhemmuutta tuetaan varhaiskasvatuksessa. Huolen syntymisen he nostavat tärkeänä työskentelyn välineenä perheelle annettavan tuen toimeenpanevana voimana. Ihaksi (2021, 21–25)

tuotopinnäytetyössään esille vanhempien voimavarojen tunnistamisen ja tunnustamisen hyödyntämisen perheiden vanhemmuuden tukemisessa. Voimavara- lähtöisessä työskentelyssä ongelmien sijasta keskitytään ratkaisuihin ja perheen omiin selviytymiskeinoihin. Huoli työväliseen tulee esille Ihaksin opinnäytetyössä. Huolen ollessa työväliseen, työskentelyn perustana toimii avoimuus. Avoin vuorovaikutus näyttäytyy työskentelytapana, jossa työntekijän huoli tuodaan esille kutsuen vanhemmat ratkaisuja etsivään yhteiseen keskusteluun ja pohdintaan. (Ihaksi 2021, 21–25.)

Mäkelä (2012, 50–69) pohtii varhaisen puuttumisen olevan perheen tuen saatavuuden alku ja näin ollen tarkastelua tulisikin kohdentaa varhaisen puuttumisen jälkeisiin tapahtumiin ja jatkotyöskentelyn organisointiin, varhaisen puuttumisen ollessa laadullisen työskentelyn väline.

Opinnäytetyössämme määrittelimme perhetyön käsitteen varhaiskasvatuksessa tutkimustietoon perustuen ja huomioiden kyselylomakkeiden sekä yhteiskehittämisen tuottaman tiedon. Taustatutkimuksen pohjalta opinnäytetyössämme käytettäväksi varhaiskasvatuksen perhetyön käsitteeksi rakentui käsite; varhaiskasvatuksen perhetyö on perheen rinnalla kulkemista ja vanhempien kasvatustyön tukemista.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄN RAJAUS

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen käyttöön. Selvitimme jo olemassa olevia käytäntöjä sekä perheiden ja kasvattajien näkemyksiä. Näiden pohjalta kokosimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallilla tavoitteenamme oli selkeyttää ja yhtenäistää varhaiskasvatuksen työntekijöiden käsitystä siitä, mitä perhetyö varhaiskasvatuksessa on ja mitä toimintaa se pitää sisällään. Tavoitteenamme oli, että varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli helpottaisi varhaiskasvattajien työskentelyä perheiden kasvatustyön tukijoina. Yhteneväinen perhetyön toteutuksen malli luo mahdollisuuden toteuttaa tasa-arvoista ja tasalaatuista perhetyötä varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön pääkysymykset ovat seuraavat:

- Mitä varhaiskasvatuksen perhetyö on tällä hetkellä huoltajien sekä työntekijöiden näkökulmasta?
- Millainen olisi perhetyön toteutuksen malli varhaiskasvatuksessa?

Pääkysymystä tarkentavat alakysymykset ovat seuraavat:

- Mihin perhetyön toteutuksen mallia tarvitaan?
- Mitä perhetyön toteutuksen mallin tulisi sisältää?
- Millainen oli palaute perhetyön toteutuksen mallista?
- Miten perhetyön toteutuksen malli jalkautetaan?

Opinnäytetyössämme tavoitteena oli selvittää, kuinka varhaiskasvatuksessa toteutetaan perhetyötä ja kuinka sitä voidaan kehittää. Tarkoituksenamme oli toteuttaa kyselyitä varhaiskasvatuksen ammattilaisille ja lasten huoltajille siitä, miten he käsittävät perhetyön varhaiskasvatuksessa. Kyselyiden tulosten ja teorian tiedon pohjalta lähdimme rakentamaan perhetyön toteutuksen mallia varhaiskasvatukseen. Mallin avulla pyrimme selventämään sekä ammattihenkilöstölle että huoltajille sitä, mitä perhetyö varhaiskasvatuksessa pitää sisällään ja kuinka sitä toteutetaan.

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

Ihmistyössä työn laadun kehittämisen pohja on työn määrittäminen ja sen olennaisten sisältöjen selkeyttäminen. Sosiaali- ja terveysalalla työn laatu rakentuu asiakaslähtöisyydestä, toiminnan perusajatuksen ymmärtämisestä, prosessimaisuudesta ja prosessin jatkuvasta arvioinnista. Asiakaslähtöisyydessä asiakkaan tarpeet ja voimavarat ovat keskiössä, ja toiminta kohdentuu asiakkaan tarpeista lähtöisin. Toiminta rakennetaan tarkoituksenmukaiseksi sarjaksi toimintoja, joilla vastataan tarpeeseen. Laatutyössä näitä prosessin osia tarkastellaan osana toimintaa kriittisesti toiminnan kaikilla tasoilla, jossa työntekijän reflektiivisyys omaa toimintaa kohtaan korostuu. (Ihalainen & Kettunen 2009, 51.)

4.1 Kehittämistyön prosessi

Opinnäytetyön työskentelyprosessi jakautui neljään eri vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa selvitimme lähtötilanteen, mitä ovat perhetyön käytännöt tällä hetkellä varhaiskasvatuksen kontekstissa tutkimusten valossa, sekä valituissa varhaiskasvatusyksiköissä syksyllä 2023. Lisäksi haastattelimme Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogista johtajaa.

Toinen vaihe koostui taustatiedon hankinnasta teettämällä webropol kyselyt sekä valittujen varhaiskasvatusyksiköiden asiakasperheille että kyseisten yksiköiden varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Kyselyillä selvitimme kehittämiseen osallistuvien kohdeyhteisöjen ajatuksia ja kokemuksia varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Kyselyt toteutettiin toukokuussa 2024, jonka jälkeen siirryimme kyselyiden analysoinnin kautta kolmanteen kehittämistyöskentely vaiheeseen.

Kolmannessa vaiheessa työstimme kyselyiden tuottaman taustatiedon, asiantuntijoiden konsultoinnin, sekä jo olemassa oleviin tutkimuksiin nojaten varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin. Kehittämisvaiheessa työskentelimme kesän ja syksyn 2024.

Neljännessä eli arvioinnin vaiheessa valmiista perhetyön toteutuksen mallista pyydettiin väliarviointia ja palautteiden pohjalta mallia edelleen tarkennettiin ja muokattiin. Arviointivaiheessa lopputuotos esiteltiin teamsissä järjestetyssä esittelytilaisuudessa 30.9.2024 varhaiskasvatuksen asiantuntijoille, sekä niiden päiväkotien johtajille, joissa kysely tuotettiin taustatiedon keräys vaiheessa. Mallin esittelyn lopuksi pyysimme palautetta perhetyön toteutuksen mallista suullisesti. Palautteen yhteydessä tehtiin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin jalkauttamissuunnitelma ja annettiin opinnäytetyön tiilajalle vastuu mallin kehittämisestä tulevaisuudessa. Opinnäytetyömme kehittämisprosessi on jäsennelty tarkemmin taulukossa 2.

Taulukko 2. Kehittämistyön prosessi

Kehittämisen lähtökohdat ja tavoitteet	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kehittämisen lähtökohtana oli selvittää mitä varhaiskasvatuksen perhetyö on tällä hetkellä tutkimusten valossa ja selvittämällä nykyisiä käytäntöjä kevään 2024 aikana. 2. Tarkoituksena oli selvittää nykyiset käytännöt, sekä kehittämistyön tarve. 3. Tavoitteena oli toteuttaa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli pyrkii helpottamaan varhaiskasvattajien työskentelyä perheiden kasvatustyön tukijoina. Yhteneväinen perhetyön toteutuksen malli luo mahdollisuuden toteuttaa varhaiskasvatuksessa tasalaatuista ja tasa-arvoista perhetyötä.
Kehittämiseen liittyvä tiedonhankinta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tutkimusmenetelmänä oli toiminnallinen kehittämistyö. Taustatiedon keräämiseen ja kehittämistarpeen selvittämiseen käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. 2. Perheiden ja kasvattajien näkemyksiä varhaiskasvatuksen perhetyöstä selvitettiin hyödyntämällä webropol-kyselyä. Kyselyn avulla selvitettiin lisäksi sitä, millainen perhetyön toteutuksen malli olisi toimiva käytännössä kasvattajien ajatusten mukaan. 3. Tavoitteena oli selvittää, kuinka varhaiskasvatuksessa toteutetaan perhetyötä ja kuinka sitä voitaisiin kehittää. 4. Perheiden ja kasvattajien näkemyksien selvittämisessä hyödynsimme Webropol-kyselyä. Kyselyt lähetettiin varhaiskasvatuksen koordinaattorin kautta kolmeen yhteistyö varhaiskasvatustyöskentelykeskukseen. Kyselyitä huoltajille lähetettiin yhteensä 480 ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille yhteensä 43. Kyselyt lähetettiin varhaiskasvatustyöskentelykeskuksiin toukokuussa 2024. Vastausaika kyselyille oli 14.5.2024-31.5.2024. Vastauksia huoltajilta tuli neljä ja varhaiskasvattajilta neljä.
Kehittäminen eli mallin luominen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin luomisessa hyödynnettiin yhteiskehittämistä. Yhteiskehittämisessä oli mukana tiiviinä ryhmänä opinnäytetyötä työstävät Hänninen & Saartoala, hyödyntäen varhaiskasvattajien (4) ja perheiden (4) antamia vastauksia Webropol-kyselyyn ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen joh-

	<p>taja. Kutsu vastaamaan kyselyihin välitettiin varhaiskasvatuksen DaisyFamily sovelluksen kautta vanhemmille ja sähköpostitse varhaiskasvattajille. Yhteiskehittämisessä loppuvaiheessa mukana oli myös Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattori. Mallin luomista varten konsultoitii Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavaa sosiaalityöntekijää sosiaalityön ja moniammatillisuuden näkökulmasta.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli luotiin kyselyiden tuottaman taustatiedon ja olemassa oleviin tutkimuksiin nojaten. 3. Kehittämistyöryhmänä olivat opinnäytetyön tekijät, Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattori. Kehittämistyöskentelyn ajankohtana oli syksy 2024.
Mallin arviointi ja jalkauttamissuunnitelma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mallin arviointi toteutettiin pyytämällä kommentteja suullisesti heti mallin esittelyn jälkeen teams-kokouksessa. Arviota pyydettiin kaikilta mallin teams esitykseen osallistuneilta. Teams-kutsu mallin esittelyyn lähetettiin Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaiskasvatusjohtajalle, yhteistyöpäiväkotien päiväkodin johtajille, Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattorille, Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselle johtajalle sekä Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattorille. Mallin esittelytilaisuuteen osallistui kuusi henkilöä. Esittelytilaisuus järjestettiin 30.9.2024. 2. Arviointi toteutui avoimena keskusteluna osallistujien kesken ja palaute kirjattiin kenttäpäiväkirjaan. Arvioinnin pohjalta toteutettiin keskustelussa nousseita kehitys ja muutos tarpeita varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin ennen mallin jalkauttamista. 3. Malli luovutettiin korjauksien jälkeen 9.10.2024 Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselle johtajalle, joka vastaa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin edelleen jalkauttamisesta varhaiskasvatuksen käyttöön.

Opinnäytetyön prosessi päättyi opinnäytetyön raportointiin marraskuussa 2024.

4.2 Kehittämisen lähtökohdat ja tavoitteet

Aineiston kerääminen alkoi siitä, että perehdyimme jo olemassa olevaan tutkimustietoon ja kirjallisuuteen varhaiskasvatuksesta ja perhetyöstä. Teimme hakua siitä, onko olemassa tutkimustietoa varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Opinnäytetyössä käytetyt keskeisimmät tutkimukset ja kirjallisuus on kuvattu edellä taulukossa 1 (ks. sivu 3).

Tutkimusaineistoon perehtymisen jälkeen olimme yhteydessä sähköpostin välityksellä Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiseen johtajaan ja sovimme haastatteluajan teamsin välityksellä. Ennen haastattelun toteuttamista kokosimme haastattelurungon (liite 1), jonka avulla oli tarkoitus selvittää, onko Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa perhetyön toteutuksen mallia ja olisiko sellaiselle tarvetta.

Haastattelun tarkoituksena oli vielä lisäksi selvittää mitä varhaiskasvatuksen perhetyön mallin olisi tärkeää pitää sisällään ja millaisessa muodossa se olisi hyvä olla. Kokosimme haastattelurungon tutkimuskysymystemme pohjalta ja siten, että kysymykset loivat pohjaa sille, miten varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia lähdimme rakentamaan. Haastattelu toteutui 12.2.2024. Haastattelusta saimme vastauksen siihen, että Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa ei ole olemassa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia ja tarve yhtenäiselle varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallille on olemassa. Haastattelun aikana vastaukset kirjattiin ylös Word-tiedostona niiden analysointia ja jatkokäyttöä varten. Aineistoa analysoimme luokittelemalla ja yhdistelemällä luokkia. Vastauksia analysoidessa tarkastelimme opinnäytetyömme tutkimuskysymysten kannalta merkittäviä aiheita, kuten Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen sen hetkistä tilannetta.

Ennen teemahaastattelua on haastattelijat tutustuneet tutkittavaan aiheeseen ja perehtynyt aiheen käytäntöön sekä teoriaan. Teemahaastattelu on suunniteltu niin, että sen avulla pyritään saamaan tutkimusongelman kannalta oleellisia ja luotettavia tietoja. Haastattelu on haastattelijan aloitteesta tapahtuvaa ja haastattelijan ohjaamaa. Teemahaastattelussa kysymyksillä ei ole tiettyä tarkkaa

järjestystä tai muotoilua, mutta se ei kuitenkaan ole täysin vapaamuotoinen keskustelu. (Hirsjärvi & Hurme 2022.) Haastattellessamme Mikkelin kaupungin pedagogista johtajaa, käytimme teemahaastattelua.

Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja oli kehittämissä työssä mukana koko prosessin ajan. Tiiviimpi yhteistyö hänen kanssaan alkoi 12.2.2024 toteutuneen haastattelun jälkeen. Konsultoimme Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogista johtajaa prosessin aikana sähköpostitse. Pedagoginen johtaja toimi yhteydenpitokanavana yhteistyöpäiväkotien ja opinnäytetyön tekijöiden välillä.

Tutkimuksellisessa kehittämisessä kehittäminen voi kohdentua toimintatavan tai toimintarakenteen kehittämiseen. Työskentelyn mallinnus katsotaan toimintatavan kehittämiseksi. (Toikko & Rantanen 2009, 14.) Tutkimuksen tarkoitus tässä opinnäytetyössä oli kehittää perhetyön toteutuksen malli Mikkelin kaupungin varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyön lopputuotos varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista jää Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen käyttöön.

Kehittämistoiminta on aina tavoitteellista ja muutokseen tähtäävää, jolloin kehittämisen tarve nousee olemassa olevasta ongelmasta tai työn haasteesta. Tutkimusmenetelmillä vastataan tutkimusongelmaan, kun taas kehittämistoiminnan voidaan katsoa olevan käytännöllisempää kehittämismenetelmiin tavoitteen mukaisen ratkaisun luomista. (Toikko & Rantanen 2009, 16–18.) Opinnäytetyössämme otimme nämä molemmat näkökulmat huomioon. Kehittäessä varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia tutkimuksellisella lähestymistavalla, tulee tarkastella kehittämistoiminnan ja tutkimuksen suhdetta. Kehittämistyön lähtökohdan ollessa tutkimuksessa, tutkimus tukee kehittämistä kohti asetettuja tavoitteita (Toikko & Rantanen 2009, 22–34).

Opinnäytetyömme kehittämisessä käytimme yhteiskehittämistä. Yhteiskehittämisessä mukana toimivat opinnäytetyön tekijät, Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja, Eloisan lapsiperhepalveluiden johtava sosiaalityöntekijä ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koor-

dinaattori. Taustatiedon keruussa mukana olivat yhteistyöhön osallistuvat varhaiskasvatustyöntekijöiden varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja varhaiskasvatuksen asiakasperheiden huoltajat webropol-kyselyn avulla.

Yhteiskehittämisessä keskeisintä on asiakkaan tai palvelunkäyttäjän aseman muutos passiivisesta palvelunkäyttäjistä aktiiviseksi palvelun muotoilijaksi. Yhteiskehittämisessä palvelunkäyttäjä otetaan mukaan aktiiviseksi tiedontuottajaksi jo varhaisessa vaiheessa suunnittelua. Yhteiskehittämisessä on oleellista pitää palvelunkäyttäjää mukana prosessin osavaiheissa, kuten suunnittelu, toteutus ja arviointi. Palvelunkäyttäjälle voidaan määritellä yhteiskehittämisessä prosessin osavaiheiden sisältä vastuu, tiedontuotannon alue tai osallisuus vaihe. Yhteiskehittäminen voidaan nähdä palvelunkäyttäjien osallisuutena, jolloin tutkimusorientaatio näkyy yhteistoiminnallisena prosessina. Yhteiskehittämisellä tavoitellaan asiakaslähtöistä ja käyttäjäystävällistä palvelua. Asiakas tai palvelunkäyttäjät on asiantuntija asemassa omasta näkökulmastaan tuottamassa tietoa kehitettävään toimintaan. Asiakas tai palvelunkäyttäjät tuo tietoa minkälaista ja millä tavalla tuotettua palvelua todellisuudessa tarvitaan ja mitkä ovat haasteet, ongelmakohdat ja voimavarat. (Keskitalo 2021, 12–14, 41.)

Ammattilaiset ovat olleet mukana aktiivisesti opinnäytetyön prosessissamme palautteen antajina. Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja on antanut kommentteja varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista sen eri kehittämisvaiheissa. Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja toimi linkkinä opinnäytetyön tekijöiden ja yhteistyöpäiväkohtien välillä.

Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössämme oli toiminnallinen kehittämistyö. Taustatiedon keräämiseen ja kehittämistarpeen selvittämiseen käytimme kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, jonka tuottamisessa apuna käytimme webropol-kyselyä. Webropol-kyselyn avulla kerättyä taustatietoa käytimme varhaiskasvatuksen työntekijöille tuotetun varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin pohjana. Tarveanalyysillä tarkennetaan kehittämistyön tarkoitusta, selvittämällä nykytilaa ja kehittämisen tarpeita (Toikko & Rantanen 2009, 73). Tässä opinnäytetyössä tarveanalyysiä käytettiin taustatiedon keruuseen

webropol-kyselyitä hyödyntämällä. Analyysimenetelmänä käytimme teorialähtöistä sisällön analyysiä. Vilkka (2005, 140–141) kertoo teoksessaan Tutki ja kehitä, että teorialähtöisessä sisällön analyysissä aiemmat tutkimukset ja teoria ohjaavat analyysiä.

Laadullinen tutkimus tarkastelee ilmiöitä ja merkityksiä kulttuurin ja sosiaalisuuden kontekstissa pyrkien merkityksellisyyden selittämiseen. Laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkeinä näyttäytyy arvoituksen ratkaiseminen, jota ohjaavat tutkimusaineistosta nousevat merkitys indikaattorit. Laadullisessa analysoinnissa tarkastellaan aineistoa kokonaisuutena, joka antaa tietoa tutkittavasta aiheesta. Löydöksiä tulkitaan perusjoukon kontekstissa. Aineiston laadullisessa analysoinnissa edetään kahden vaiheen kautta. Ensiksi havainnot pelkistetään, jolloin aineiston käsitteleminen helpottuu. Pelkistämistä lähestytään huomioiden tutkimuskysymysten asettelun kannalta oleellinen informaatio. Edelleen pelkistetyt havainnot yhdistellään etsien yhteistä tekijää. Yhteinen tekijä voi olla myös ennalta määriteltä. Yhdistämällä pyritään saamaan aikaan tiivistetty joukko kuvaamaan aineistossa esiintyviä ilmiöitä. Toisessa vaiheessa edetään aineiston tulkintaan, jossa tehdään merkitystulkintoja tutkimuskysymykset huomioiden. Merkitystulkintoja tehdessä usein tarkastellaan aineistoa jo olemassa olevien tutkimuksien ja kirjallisuuden tuottaman tiedon kontekstissa. (Alasuutari 2011.)

Kyselyiden kysymykset asettelimme niin, että ne vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tällä tavoin saimme kerättyä taustatietoa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin työstämiseen. Analyysimenetelmänä käytimme teemoittelua, joka on laadullinen analyysitapa.

4.3 Kehittämiseen liittyvä tiedonhankinta

Sosiaalisella analyysillä kuvataan ja tarkastellaan kehittämistyöhön osallistuvia kohdeyhteisöjä. Kohdeyhteisöt sisältävät erilaisia alaryhmiä, joiden piirteet voivat vaikuttaa kehittämistyön näkökulmiin. Huomioitavaa on kohdeyhteisöjen institutionaalisuus. (Toikko & Rantanen 2009, 78.) Opinnäytetyössämme käsi-

teltäviä instituutioita olivat yhteistyö päiväkodit sekä niiden verkostot. Toteutimme kaksi erillistä kyselyä, joiden kohderyhminä olivat huoltajat ja toisen kyselyn varhaiskasvatuksen ammattilaiset.

Opinnäytetyömme kannalta keskeisiä kehittämistyöhön osallistuvia kohdeyhteisöjä olivat kolme Mikkelin kaupungin varhaiskasvatusyksikköä, jotka olivat Nuppulan päiväkoti, Kalevankankaan päiväkoti ja Rantakylän päiväkoti. Valitsimme yhteistyöpäiväkoteja, päädyimme niihin, jotka ovat mahdollisimman isoja. Ajattelimme, että isoissa päiväkodeissa vastaajia olisi kyselyihin mahdollisimman paljon. Kalevankankaan päiväkodissa on kahdeksan lapsiryhmää ja lapset ovat iältään 0–6-vuotiaita. Rantakylän päiväkodissa on yhdeksän lapsiryhmää, joissa on 0–6-vuotiaita lapsia. Nuppulan päiväkodissa on kolme lapsiryhmää, joissa on 0–6-vuotiaita lapsia. Näistä päiväkodeista jokainen järjestää myös esiopetusta.

Yhteistyöpäiväkotien huoltajille laadittiin tutkittavien informointilomake (liite 2), jossa huoltajille tuotiin esille kyselyn anonyymisuus ja motivoitiin huoltajia vastaamaan kyselyyn. Laatimalla huoltajille kysely (liite 3) otettiin huoltajat mukaan kehittämistyöhön. Huoltajia yhteistyöpäiväkodeissa oli yhteensä 480 ja kysely lähetettiin kaikille yhteistyöpäiväkotien huoltajille. Kyselyt välitettiin huoltajille Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajan kautta. Toimitimme kyselylinkit Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselle johtajalle, joka puolestaan toimitti kyselyt eteenpäin huoltajille ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Huoltajille kysely välitettiin DaisyFamily sovelluksen kautta ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille sähköpostitse.

Kyselytutkimus on tapa kerätä esimerkiksi tietoa yhteiskunnallisista ilmiöistä, ihmisten mielipiteistä ja toiminnan tavoista. Kyselytutkimuksessa kyselylomake on väline näiden asioiden selvittämiseen. Kyselytutkimus voidaan toteuttaa tutkijasta erillisenä lomakkeena tai tutkijan toteuttamana haastatteluna. Kyselytutkimus toteutetaan useimmiten määrällisenä tutkimuksena, jossa tilastolliset menetelmät ovat pääosassa ja aineistot koostuvat mitattavista arvoista. Määrällisessä tutkimuksessa kysymykset ovat sanallisia, mutta vastaukset mitattavissa numeroin, jotkin kysymykset voivat olla epäkäytännöllisiä numeerisesti tarkasteltuna tai tarvitaan täydentävää tietoa, jolloin sanallinen

vastaus voi olla perusteltua. Määrällinen tutkimusote tuottaa yleisimmin yleis-tävää ja yleiskäsityksiä aiheesta ja laadullisella tutkimuksella tavoitellaan yksi-tiskohtaisempaa tietoa. Usein sanallisia vastauksia tarkastellaan laadullisin menetelmin, joten samassa kyselytutkimuksessa ilmenee tällöin sekä määräl-linen, että laadullinen tutkimusote. (Vehkalahti 2014, 11–14.)

Teoriaohjaavassa analyysissä teoria on pohjana ja tukena. Aikaisempi tieto vaikuttaa analyysin teossa ohjaten tutkijaa ennalta tiedossa oleviin määritel-miin etsimällä samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia aineistostaan suhteessa tiedossa olevaan teoriaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Opinnäytetyömme kyse-lyn analyysiä ohjasi teorian tieto varhaiskasvatuksesta ja perhetyöstä, sekä kon-tekstin ajantasainen lainsäädäntö. Vähäisen vastaajamäärän seurauksena päädyimme tekemään kyselyiden analysoinnin luokittelemalla vastauksia ja sen pohjalta teimme teemoittelua yhdistelemällä samankaltaisia ilmaisuja.

Analyysin kohteesta etsitään samankaltaisia analyysiyksiköitä esimerkiksi sa-nojen tai lauseiden samankaltaisuuksia. Analysoitavaa kohdetta ryhmitellään samankaltaisuuksia sisältäviksi kokonaisuuksiksi ja edelleen näitä ryhmittäen samankaltaisuuksista omia ryhmiä, niin kutsuttuja kokoavia kattokäsitteitä. (Vilkkä 2005, 139–141.)

Vastauksia analysoidessa ja teemoitellessa etsimme vastauksia tutkimuskysy-myksiimme, mitä varhaiskasvatuksen perhetyö on tällä hetkellä huoltajien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta sekä millainen olisi hyvä perhetyön toteutuksen malli varhaiskasvatuksessa. Vastauksia luokitellessa ja teemoitellessa esiin tulivat käsitteet yhteistyö, ennaltaehkäisy, moniammatilli-suus, ohjaus ja neuvonta, digitaalisuus, kasvun ja kehityksen tuki. Tässä yh-teydessä esiin nousi tarve tietoisuuden lisäämisestä perhetyön toteutuksesta varhaiskasvatuksessa.

Lomaketutkimusta käytettäessä valitaan tutkittavaa aihetta kuvaava perus-joukko joihin tutkimusten tulokset myös sopivat. Lomaketutkimusta tehdessä tästä perusjoukosta valitaan otos edustamaan kyseistä perusjoukkoa, jolle ky-sely tuotetaan. (Alasuutari 2011.) Tässä opinnäytetyössä perusjoukkoa kuvaavat varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja varhaiskasvatuk-

nessa olevien lasten vanhemmat tai muut huoltajat. Perusjoukosta opinnäytetyöhömme valitsimme Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ja edelleen otosta rajattiin kolmeen yllä mainittuun Mikkelin kaupungin varhaiskasvatussyksikköön.

Lomake tutkimusta käytettäessä keskitytään aineiston rajaamiseen jo lomakkeen suunnitteluvaiheessa asettelemalla kyselyn kysymykset tutkijaa kiinnostavien vastausten saamisen kannalta olennaiseksi. Tavoitteena on, että kysymykset tuottavat tietoa tutkijan asettamiin tutkimuskysymyksiin. (Alasuutari 2011.) Toteutimme kyselytutkimuksen webropol-kyselylomakkeiden avulla. Opinnäytetyömme taustatiedon keruussa käytettävä webropol-järjestelmä tuotti raportit kyselyistämme. Raportteja hyödynsimme sanallisten vastausten laadullisissa analyysissä. Huoltajille ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille oli omat erilaiset kysymykset. Huoltajien kysymykset olivat kaikki avoimia ja niitä oli kolme. Varhaiskasvatuksen ammattilaisille kysymyksiä oli kahdeksan, joista kuusi oli avoimia ja kahdessa oli strukturoidut vastausvaihtoehdot.

Kyselylomakkeella selvitettiin valittujen yksiköiden vanhempien kokemuksia ja toiveita varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Kyselyssä kohdeyhteisön, tässä tapauksessa varhaiskasvatussyksiköiden perheiden, kehittämistyöhön vaikuttavia alaryhmäpiirteitä selvitettiin kyselylomakkeella taustatieto kysymyksinä.

Kehittämistyöhön osallistuvina kohdeyhteisöinä olivat huoltajien lisäksi kyseisten varhaiskasvatussyksiköiden varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Varhaiskasvatuksen ammattilaisia oli yksiköissä yhteensä 43. Kyselylomake (liite 4) kohdennettiin kaikille näiden yksiköiden varhaiskasvatuksen ammattilaisille koulutustausta riippumatta. Alaryhmäpiirteenä oli syytä kuitenkin analysointivaiheessa ottaa huomioon varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutustausta kyselyihin tulleiden vastausten näkökulmissa. Kyselylomakkeilla selvitettiin taustatietoa kehittämistyön tietoperustaksi. Kyselyllä selvitettiin varhaiskasvatuksen ammattilaisilta olemassa olevia varhaiskasvatuksen kontekstissa toteutettavia varhaiskasvatuksen perhetyön käytäntöjä, heidän näkemyksiään ja ajatuksiaan perhetyön toteutuksesta varhaiskasvatuksessa ja perhetyön toteutuksen kehittämistarpeista.

Webropol-kyselyt tuotettiin varhaiskasvatuksen ammattilaisille ja huoltajille ajalla 15.5.2024 – 31.5.2024. Vastauksia huoltajilta tuli neljä kappaletta ja varhaiskasvatuksen ammattilaisilta neljä kappaletta. Huoltajille osoitettua kyselyä oli avattu 27 kertaa ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille osoitettua kyselyä 72 kertaa. Toimeksiantaja hyväksyi vastausten määrän riittäväksi, täydennettynä haastatteluilla, kun varmistimme asiaa sähköpostitse. Täydentävät haastattelut toteutettiin Eloisan perhepalveluiden johtavalle sosiaalityöntekijälle ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselle johtajalle. (Kenttäpäiväkirja 2024.)

Motivointi kyselyyn vastaamiseen tapahtui ainoastaan kyselyn informointilomakkeen kautta. Informointilomakkeessa tuotiin esille aiheen tärkeys ja se, että kyselyyn vastaamalla voi olla vaikuttamassa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin kehittämiseen. Kyselyn vastaajamäärä oli vähäinen, mutta vastausten laatu oli hyvä. Jokainen vastaaja oli vastannut kaikkiin kysymyksiin. Avoimiin kysymyksiin oli kirjoitettu useampia lauseita vastaukseksi. Myös silloin oli jätetty kysymykseen vastaus, vaikka aihe olisi ollut vastaajalle vieras.

Saimme selkeän vastauksen tutkimuskysymykseemme siitä, missä muodossa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin olisi hyvä olla. Kaikki vastaajat olivat toivoneet varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia digitaalisessa muodossa. Toteuttamassamme haastattelussa Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja esitti myös näkemyksensä siitä, että varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli olisi paras digitaalisessa muodossa.

Ensimmäinen opinnäytetyömme tutkimuskysymys oli, mitä varhaiskasvatuksen perhetyö on tällä hetkellä. Vastaukseksi varhaiskasvatuksen ammattilaisilta saimme, ettei perhetyötä varhaiskasvatuksessa toteuteta, se ei tällä hetkellä näy mitenkään ja että perhetyön toteutukseen otetaan mielellään vastaan kaikki tieto. Huoltajat kokivat vastauksissaan perhetyöhön kuuluvan lapsen kasvun tukeminen ja päivittäisen vuorovaikutuksen varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa lapsen asioista. Jotkut huoltajat olivat saaneet varhaiskasvatuksen ammattilaisilta tukea haastavissa kasvatustilanteissa. Jokainen

varhaiskasvatuksen ammattilainen oli antanut vastauksissaan oman näkemyksensä siitä, mitä varhaiskasvatuksessa tehtävä perhetyö tällä hetkellä on, tai toteutetaanko sitä heidän mielestään tällä hetkellä ollenkaan. Vastauksista nousi esille selkeä tarve tietoisuuden lisäämiseen varhaiskasvatuksessa tehtävästä perhetyöstä, koska osa vastaajista totesi, ettei perhetyötä varhaiskasvatuksessa tehdä tai ettei tiedä mitä perhetyö varhaiskasvatuksen kontekstissa tarkoittaa.

Huoltajien vastauksista oli havaittavissa se, että perheille on tarjottu apua ja tukea haastavissa kasvatustilanteissa, esimerkiksi lapsen tunnesäätelyyn ja sen tukemiseen liittyen. Toisaalta huoltajat kokivat vastauksissaan, että apua ja tukea kasvatusyhteistyön kautta edelleen kaivataan lisää. Huoltajien vastausten perusteella vuorovaikutustyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja huoltajien välillä toivotaan avoimuutta ja helpommin käytettävää digitaalista viestintä alustaa.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastauksista tuli selville se, että varhaiskasvatuksessa toteutettavasta perhetyöstä on hyvin vähän tietoa. Vastausten perusteella kaivattiin konkreettisia menetelmiä ja selkeytystä sille, mitä perhetyö varhaiskasvatuksessa on ja mitä se pitää sisällään. Yhtenä huomiona nostimme vastauksista sen, että perhetyön ajatellaan olevan osa vain sosiaalitoimen toimintaa tai täysin oma työnkuvansa varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän nimikkeellä.

Varhaiskasvatuksen perhetyötä kyselyiden perusteella tarvittiin perheiden tukemiseen arjessa, sujuvaan yhteistyöhön, turvallisuuden luomiseen ja lapsen kasvun ja kehityksen kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Kyselyistä tulleiden vastausten mukaan, varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallilta toivottiin neuvoja varhaiskasvatuksessa tehtävään työskentelyyn, konkreettisia menetelmiä, matalan kynnyksen toimintamalleja ja yhteistyötä eri ammattilaisten välillä.

4.4 Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin luominen

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin työstämisessä oli ajatus yhteiskehittämisestä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan oli tarkoitus saada varhaiskasvatuksen opettaja mukaan kehittämistyöryhmäämme asiantuntijaksi, mutta hänen jäädessään työvapaalle, täytyi meidän muuttaa suunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin kehittäjätyöryhmänä olivat opinnäytetyöntekijät, Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja ja viimeistelyvaiheessa Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattori. Hyödynsimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin kehittämistyössä konsultointia Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavalta sosiaalityöntekijältä.

Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavaa sosiaalityöntekijää lähestyimme sähköpostin välityksellä. Kysyimme, suostuisiko hän konsultoitavaksi opinnäytetyötämme varten varhaiskasvatuksessa tehtävästä perhetyöstä. Konsultointi Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavalle sosiaalityöntekijälle toteutettiin laatimalla ennakkoon kysymysluettelo (liite 5), jonka sisältö auttoi hankkimaan tietoa siitä, mitkä asiat ovat sosiaalityön näkökulmasta tärkeitä varhaiskasvatuksen perhetyössä.

Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavan sosiaalityöntekijän konsultoinnin avulla saimme tuotua sosiaalitoimen näkökulmasta keskeisiä yhteystietoja ja toimintatapoja. Erityisesti näitä yhteystietoja ja toimintatapoja kerättiin tilanteita varten, joissa pohditaan lastensuojelun tarvetta. Sisällyttämällä nämä tiedot varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin, ovat ne helposti kaikkien Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten saatavilla. Konsultoinnista saimme sisältöä mallin viranomaisia koskevaan osioon ja tärkeitä yhteystietoja sosiaalitoimen puolelle. Huoltajille ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille toteutetuissa kyselyissä oli tuotu esille yhteistyön tärkeys sosiaalitoimen kanssa.

Canva-työkalua hyödyntäen kokosimme materiaalin yhdessä niin, että molemmilla opinnäytetyön tekijöillä oli pääsy alustalle. Rakensimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia kumpikin itsenäisesti, mutta järjestimme aikaa myös niin, että teimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia yhtä aikaa ajatuksia työskentelystä vaihtaen.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin lisättiin tietoa perhetyötä ja varhaiskasvatusta koskevista laeista ja tutkimustiedoista nousseita sisältöjä. Luomisvaiheessa hyödynsimme erilaisia verkkolähteitä, jotka sisälsivät ammattilaisille sopivaa tietoa perhetyöhön liittyvistä menetelmistä, erilaisista perheistä ja vuorovaikutustyöstä. Verkkolähteitä selatessa valitsimme huoltajien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten kyselyiden vastauksista nousseita asioita sekä haastatteluista esille tulleita aiheita.

Kyselyiden ja haastatteluiden pohjalta tulleista aihealueista kirjasimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin tiivistetyt versiot. Koska varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin oli tarkoitus olla helppokäyttöinen työkalu, emme halunneet laittaa liikaa tekstiä itse varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin. Linkkien avulla pystyimme mahdollistamaan aiheista laajemman tiedonsaannin niin, ettei varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista tullut liian raskaslukuinen.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin lisättiin välipalautteiden, loppuarviointikeskustelun sekä varhaisen tuen koordinaattorin kanssa tehdyn yhteistyön myötä sivut menetelmistä, jotka ovat jo Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa käytössä. Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa jo käytössä olleita menetelmiä olivat Lapset puheeksi -menetelmä sekä eroauttaminen ja eroauttamisen työsalaku. Välipalautteista tulleiden näkökulmien myötä lisättiin sivut monikulttuurisuudesta ja monimuotoisista perheistä.

Valmis perhetyön toteutuksen malli luotiin digitaaliseen muotoon. Digitaaliseen muotoon päädyttiin kyselyiden vastausten perusteella ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajan esittämästä näkemyksestä digitaalisessa muodossa olevasta varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista. Kaikki jotka kyselyyn olivat vastanneet, toivoivat varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia digitaalisessa muodossa. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli luotiin käyttämällä digitaalista ilmaisen graafisen suunnittelun työkalua Canvaa. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista haluttiin luoda helposti ymmärrettävä ja käytettävä, mutta kuitenkin visuaalisesti miellyttävä. Canva valikoitui varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen

mallin luomisen alustaksi monipuolisen toteutuksen tarjonnan ja helppokäyttöisyyden perusteella.

Värimaailma muotoutui varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin niin, että Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia on miellyttävä katsoa, herättäen katsojan mielenkiinnon. Värimaailmoina varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa olivat sinisen sävyt ja keltainen.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin kuvituksessa kiinnitimme huomiota välipalautteen kautta tulleeseen kommenttiin monimuotoisista perheistä. Muokkasimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin kuvitusta niin, että se kattaa mahdollisimman laajasti monimuotoisten perheiden kirjoa. Lisäsimme kuvat Canva-työkalun omasta kuvagalleriasta.

4.5 Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin arviointi ja jalkauttaminen

Tehtyämme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin mielestämme valmiiksi, pyysimme siitä välipalautteen. Välipalautteen avulla pystyimme vielä muokkaamaan ja lisäämään varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin välipalautteesta tulleita aiheita ja tekemään tarvittavia muutoksia. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin esittelytilaisuudessa syntyneiden palautteiden ja kehitysideoiden myötä sovimme vielä yhteiskehittämisen tapaamisen varhaisen tuen koordinaattorin kanssa.

Välipalautetta varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista pyysimme Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavalta sosiaalityöntekijältä, Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselta johtajalta sekä omalta varhaiskasvatustyön ammattilaisista koostuvalta varhaiskasvatuksen verkostolta, joka koostui kymmenestä henkilöstä. Palautetta mallista pyydettiin laittamalla linkki sähköpostitse, josta pääsi tarkastelemaan tekeillä olevaa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia. Palautetta sähköpostin yhteydessä pyydettiin sanallisesti, esittäen kysymykset esimerkiksi siitä puuttuuko varhaiskasvatuk-

sen perhetyön toteutuksen mallista jotakin tai tuleeko jotakin lisäävää mieleen. Kirjasimme saamamme palautteet kenttäpäiväkirjaan myöhempää käyttöä varten.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli oli alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitus testata yhdellä varhaiskasvattajalla jokaisesta yhteistyöpäiväkodistä ja pyytää heiltä mallin arviointia. Aikatauluhaasteiden vuoksi tämä ei kuitenkaan toteutunut.

Palautetta tuli sanamuodoista hyväksikäyttö/väkivalta, huomiot monimuotoisista perheistä ja kuvituksessa käytetyistä perhemuodoista. Palautteissa nousi esille myös varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista ohjautuminen muille sivustoille hankalana havaita sekä tarkennus pyyntö siihen, kenelle malli oikein on ja miksi. Palautteen pohjalta muokattiin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa käytetyt sanamuodot hyväksikäytöstä väkivalaksi ja lisättiin dia monimuotoisista perheistä. Muokkasimme kuvitusta monimuotoisia perheitä sisältäväksi. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin alkuun lisäsimme dian, jossa tarkennettiin sisältöä, tarkoitusta ja selkeytettiin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa navigointia.

Välipalautteen ja tarvittavien korjausten jälkeen varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli esiteltiin yhteistyöpäiväkotien johtajille, Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselle johtajalle ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattorille teams-palaverissa. Esittelyn päätteeksi pyysimme palautetta varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista suullisesti. Palautetta tuli käytetyistä termeistä perhetyö ja palveluohjaus varhaiskasvatuksen kontekstissa. Näiden termien ei koettu kuuluvan varhaiskasvatuksen kontekstiin. Kirjasimme palautteet kenttäpäiväkirjaan ja sovimme vielä pohtivamme termien sopivuutta. Näiden termien käyttöön palattiin vielä yhteisessä työskentelyssä Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattorin kanssa. Keskustelua mallista käytiin 20 minuuttia esittelyn päättymisen jälkeen.

Esittelytilaisuuden palautekeskustelun jälkeen sovimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin juurruttamisesta, jatkokehittämisestä ja siitä, että mallin työstö jatkuu tulevaisuudessa Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen

ammattilaisten toimesta. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin esittelyn yhteydessä sovimme yhteisestä tapaamisesta Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattorin kanssa, jotta malliin voitiin tehdä viimeiset parannukset palautekeskustelussa esiin nousseista asioista ennen lopullista luovutusta jatkokäyttöön.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin lisättiin Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattorin kanssa tehdyn työskentelyn yhteydessä varhaisen tuen näkökulmasta tärkeitä yhteystietoja. Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattori antoi materiaaleja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa jo käytössä olevista työskentelymenetelmistä, joista toivottiin varhaiskasvatuksen henkilöstön saavan lisää tietoa. Nämä materiaalit käsittelivät esimerkiksi Lapset puheeksi -menetelmää ja ne lisättiin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin.

Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja lupautui viemään valmiin mallin esiteltäväksi Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen johtoryhmälle ja jatkaa näin mallin juurruttamista. Mallin jalkauttaminen edelleen Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstön käyttöön, jää päätettäväksi myöhemmässä vaiheessa Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselle johtajalle ja hänen verkostolleen.

Arviointia varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin toimivuudesta ei pysty näyttämään toteen, koska sitä ei ole vielä päästy näkemään käytännön työssä. Jos varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin toiminnasta haluttaisiin saada palautetta, täytyisi määrittelemättömän ajan kuluttua tuottaa esimerkiksi kysely, jossa selvitettäisiin Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten kokemuksia varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin käytettävyydestä ja vaikuttavuudesta.

5 VARHAISKASVATUKSEN PERHETYÖN TOTEUTUKSEN MALLI

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli (liite 6) toteutettiin mahdollistamaan tasa-arvoisen ja tasalaatuisen perhetyön tuottamista Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa ja lisäämään tietoisuutta varhaiskasvatuksessa toteutettavasta perhetyöstä. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli on tarkoitettu kaikille Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa työskenteleville varhaiskasvatuksen ammattilaisille.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin tehtiin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin infosivu, joka kertoi kenelle ja miksi varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli on rakennettu. Infosivu ohjasi myös varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa navigointia. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin nostettiin keskeisimmät lait varhaiskasvatuksen perhetyön kontekstissa. Esille tuotiin nostot sosiaalihuoltolaista (30.12.2014/1301) ja varhaiskasvatuslaista (13.7.2018/540).

Seuraavaksi käsiteltiin aihetta, mitä on perhetyö varhaiskasvatuksessa. Tämän kysymyksen asettelun pohjalta varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia rakennettiin. Opinnäytetyössämme ja myös varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin tuotuna määrittelimme perhetyön varhaiskasvatuksessa olevan perheen rinnalla kulkemista ja vanhempien kasvatustyön tukemista. Varhaiskasvatuksen perhetyön sisältöä kuvasimme vuorovaikutuksen, matalan kynnyksen toiminnan, sensitiivisen työskentelyn, ohjauksen ja palveluohjauksen, ennaltaehkäisevän toiminnan, eri tahojen kanssa tehtävän yhteistyön sekä menetelmätyöskentelyn käsitteiden kautta. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa näitä käsitteitä nostettiin esille ja avattiin. Sivuilla, joilla aihealueita käsiteltiin, ohjattiin käyttäjää linkkien avulla eteenpäin lisätiedon äärelle.

Vuorovaikutuksesta ja kohtaamisesta varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa tuotiin esille keskeiset vuorovaikutuksen ja kohtaamisen menetelmät ja lähtökohdat. Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa käytetään Lapset puheeksi -menetelmää, joka on vuorovaikutuksen ja kohtaamisen työkalu. Lapset puheeksi -menetelmästä varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa on oma sivu.

Monikulttuurisuus näkyy varhaiskasvatuksessa esimerkiksi tulkitsemispalveluiden tarpeena. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin tuotiin koottuna tietoa ja linkkejä monikulttuurisuuden tietoisuuden lisäämiseksi ja työskentelyn helpottamiseksi.

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten perheet ovat monimuotoisia. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin koottiin tietoa monimuotoisista perheistä ja vinkkejä monimuotoisten perheiden kohtaamiseen. Monimuotoisista perheistä löytyy linkki oppaaseen varhaiskasvatuksen ammattilaisille.

Varhaiskasvatuksessa tehtävästä ennaltaehkäisevästä työstä varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa on tietoutta siitä, mitä kaikkea ennaltaehkäisevä työ voi olla.

Verkostoyhteistyöstä varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista löytyvät ne tahot, joiden kanssa Mikkelin kaupungin varhaiskasvatus tekee yhteistyötä. Verkostoyhteistyö mahdollistaa laaja-alaisen ja kokonaisvaltaisen moniammatillisen työskentelyn lapsen ja perheen tukemiseksi.

Palveluohjausta tapahtuu varhaiskasvatuksessa esimerkiksi silloin, jos huoltaja tulee puhumaan perheen haastavasta tilanteesta. Varhaiskasvatuksen ammattilainen voi ohjata huoltajaa ottamaan yhteyttä esimerkiksi sosiaalityöhön. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista löytyy linkkejä eri palveluihin, joihin varhaiskasvatuksen ammattilainen voi perheitä ohjata.

Harrastustoiminta on osa perheiden arkea. Varhaiskasvatuksessa on mahdollista ohjata lapsia ja heidän perheitään erilaisten harrastusten piiriin. Tilanteissa, joissa perheet kysyvät harrastustoiminnoista, voidaan varhaiskasvatuksessa antaa vinkkejä eri harrastuksista. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin on koottu linkkejä, joiden kautta voidaan antaa vinkkejä erilaisista harrastusmahdollisuuksista.

Tilanteissa, joissa huoli herää lapsen tai lapsen perheen tilanteesta, on koottu toimintaohjeet. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallissa on koottu selkeästi yhteen, kuinka toimitaan tilanteessa, jos epäily on herännyt lapseen

kohdistuvasta väkivallasta tai seksuaalisesta väkivallasta. Myös lievempien huolien kohdalla on varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista löydettävissä selkeät toimintaohjeet.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin koottiin perhetyön toteutuksen kannalta tärkeitä yhteystietoja. Varhaiskasvatuksen perhetyötä tehtäessä tehdään yhteistyötä moniammatillisesti, joten myös muiden ammattialojen yhteystietoja löytyy varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista.

Varhaiskasvatuksessa käytettäviä menetelmiä on paljon. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin on koottu yhdelle sivulle menetelmiä, joita on mahdollista hyödyntää erilaisissa tilanteissa, joissa toteutetaan varhaiskasvatuksen perhetyötä. Kokoamalla yhteen erilaisia menetelmiä, helpotetaan menetelmien käyttämisen mahdollisuutta.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista löytyy kuva, jossa on tietoa varhaiskasvatuksen ammattilaisille, kuinka kohdata huoltaja tilanteessa, jossa perheessä on tapahtunut ero. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten perhetilanteet vaihtelevat ja on tärkeää, että varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on osaamista kohdata huoltajat myös eron sattuessa.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin loppuun lisäsimme lähteet käyttämistämme materiaaleista ja sivustoista. Lähteitä on mahdollista hyödyntää aihepiirien tietoisuuden lisäämisessä ja tiedon oikeellisuuden tarkistamisessa.

6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Eettisyys ja uskottavuus perustuvat tutkimuksen tekemisessä hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamiseen. Validiteetti tutkimuksessa kuvaa sitä onko tutkittu sitä mitä on luvattu ja Reliabiliteetti käsittelee tutkimuksen luotettavuutta kuvaamalla tutkimustulosten toistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Opinnäytetyömme on toteutettu noudattaen tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvien tieteellisten käytäntöjen ohjeistuksia (TENK 2023).

Tarkoituksena oli selvittää, mitä varhaiskasvatuksen perhetyö on tällä hetkellä sekä huoltajien että varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta ja millainen perhetyön toteutuksen mallin tulisi olla varhaiskasvatuksessa. Sitouduimme opinnäytetyön tekemiseen, koska varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen ymmärryksen epäselvyys nousi omassa työskentelyssä esiin ja laittoi vireille selvityksen siitä, olisiko varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallille tarvetta. Opinnäytetyön toteutuksen alkuvaiheessa oma näkemys varhaiskasvatuksen perhetyöstä oli se, ettei selkeää työskentelytapaa tai menetelmää ollut olemassa. Opinnäytetyön toteutuksen aikana saimme vahvistuksen sille, mitä ennen opinnäytetyön aloittamista olimme varhaiskasvatuksen perhetyöstä ajatelleet. Tietoisuus ja ymmärrys varhaiskasvatuksen perhetyöstä on tärkeää, koska varhaiskasvatus on yksi osa perhetyötä, erityisesti perheiden haastavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä ja perheen tukemiseksi.

Aineiston kerääminen osoittautui haastavaksi ja tietoutta suoraan varhaiskasvatuksessa toteutettavasta perhetyöstä ei löytynyt paljon. Tietoa varhaiskasvatuksesta, perhetyöstä ja kasvatusyhteistyöstä löytyi kyllä erikseen. Jouduimme pohtimaan sitä, ettei varhaiskasvatuksen perhetyö sekoitu varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän työnkuvaan. Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa ei ole varhaiskasvatuksen perhetyöntekijää erikseen. Löysimme kuitenkin opinnäytetyön toteutukseen tarvittavan aineiston ja hyödynsimme sitä varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin luomisessa.

Valitsimme kyselyiden vastaajiksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten lisäksi varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajat. Halusimme saada tietoa siitä, mitä huoltajat tietävät varhaiskasvatuksen perhetyöstä ja heidän ajatuksiaan siitä, millä tavalla ja mitä sisältäen varhaiskasvatuksessa toteutettavaa perhetyötä he toivoisivat. Varhaiskasvatusta ohjaa laki ja varhaiskasvatussuunnitelma, mutta myös nämä pitävät sisällään huoltajien huomioinnin esimerkiksi toiminnan suunnittelussa.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastauksilla saatiin selvyttä siihen, miten varhaiskasvatuksen perhetyön toteutus ymmärretään tällä hetkellä. Vastaajamäärän vähäisyyden vuoksi haastattelimme lapsiperhepalveluiden johtavaa sosiaalityöntekijää Eloisalta, jotta saimme tärkeitä yhteystietoja yhteistyön ja

sosiaalityön näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten kuuluu esimerkiksi tehdä lastensuojeluilmoitus, jos sellaisen tarve havaitaan.

Huoltajien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten kyselyiden vastausaika oli kaksi viikkoa. Pohdimme sitä, että kahden viikon aikana on varmasti tullut vastaukset kaikilta niiltä, jotka kyselyyn aikovat vastata. Kyselyn suunnitteluun ja laatimiseen meni useampi kuukausi, koska olimme aikatauluttaneet sen niin, että aikaa oli runsaasti.

Tutkimusten ja tiedon luotettavuuteen vaikutti paljon varhaiskasvatuksen perhetyöhön liittyvän tutkimustiedon vähäisyys. Jouduimme mallin rakentamisessa turvautumaan paljon haastatteluiden ja kyselyiden vastausten varaan ja soveltamaan sosiaalihuoltolakia ja varhaiskasvatustilaa niin, että niiden rajapintojen yhtäläisyyksistä kerättiin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin kannalta oleelliset elementit yhdeksi kokonaisuudeksi yhteiskehittämisen keinoin sosiaalityön ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Toisaalta saimme moniammatillisen yhteistyön kautta toteutettua tiedonkeruun ja perhetyön toteutuksen malli sai sisälleen monialaisen yhteistyön elementtejä. Monialaisuus tukee työskentelyä perheiden kanssa esimerkiksi palveluohjauksen näkökulmasta.

Keräsimme aineiston ja kokosimme sen pohjalta yhteiskehittämisen menetelmien varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin. Saimme välipalautteen omalta varhaiskasvatuksen ammattilaisista koostuvalla verkostolta ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogiselta johtajalta. Teimme välipalautteen pohjalta korjauksia varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin ja sen jälkeen esittelimme sen Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisista koostuvalle joukolle ja saimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista loppupalautteen.

Opinnäytetyömme toteutuksesta ei aiheutunut rahallisia kustannuksia. Opinnäytetyössämme tarvittava lupa oli Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksesta haettava tutkimuslupa Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa toteutettavalle opinnäytetyölle. Tutkimusluvan lisäksi tarvitsimme salassapitosopimuksen, jonka Mikkelin kaupungin varhaiskasvatus edellyttää opinnäytetyön toteu-

tusta varten. Näiden lisäksi kyselylomakkeiden esittelytekstit informoivat tutkimukseen osallistuvia vastausten käyttämisestä osana opinnäytetyötämme. Osallistumalla kyselyyn vastaajat suostuivat siihen, että vastauksia hyödynnettiin osana opinnäytetyötämme. Esittelyteksti piti sisällään tiedon siitä, että kyselyt toteutettiin anonymisti.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Mikkelin kaupungin varhaiskasvatukselle perhetyön toteutuksen malli yhteiskehittämisen keinoin. Taustatietoa varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin luomista varten keräsimme perehtymällä tutkimusaineistoon ja tuottamalla kyselyt Mikkelin kaupungin kolmeen varhaiskasvatusyksikköön lasten huoltajille sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Kyselyiden tuottamisen lisäksi haastattelimme Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogista johtajaa ja Eloisan lapsiperhepalveluiden johtavaa sosiaalityöntekijää. Yhteiskehittämisen työryhmäksi alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen muodostui opinnäytetyön tekijät, hyödyntäen konsultointia ja tiivistä yhteistyötä Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajan kanssa.

Tutkimusaineistoon perehtyessämme huomasimme nopeasti aineistoa kerätessä, ettei varhaiskasvatuksen perhetyöstä tutkimuksia ja kirjallisuutta löytynyt paljon. Erikseen perhetyöstä ja varhaiskasvatuksesta tietoa löytyi suuret määrät. Tämä havainto vahvistui myös kyselyiden tuottamisen jälkeen. Kyselyihin tulleet vastaukset olivat sellaisia, joiden perusteella pystyttiin huomamaan, ettei tietoisuutta varhaiskasvatuksen perhetyöstä ole huoltajilla lähes lainkaan ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten oli vaikea hahmottaa, mitä varhaiskasvatuksen perhetyö pitää konkreettisesti sisällään.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset vastasivat kyselyssä, ettei varhaiskasvatuksessa toteuteta perhetyötä ja että kaikki uusi varhaiskasvatuksessa toteutettava perhetyöstä otetaan mielellään vastaan. Huoltajat kertoivat saamastaan tuesta perheiden haastavissa kasvatustilanteissa ja päivittäisissä kohtaami-

sisä tapahtuvasta lapsen asioihin liittyvästä kuulumisten vaihdosta. Vastauksen perusteella toivottiin konkreettisia menetelmiä sisältävää digitaalista varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli rakentui haastatteluiden ja kyselyiden vastausten pohjalta digitaaliseen muotoon, joka piti sisällään konkreettisia menetelmiä ja tietoutta varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin sisällytettiin tietoutta siitä, mitä perhetyö varhaiskasvatuksessa pitää sisällään, tärkeitä yhteystietoja perhetyön toteutuksessa, tietoutta palveluohjauksesta ja linkkejä varhaiskasvatuksen perhetyön aihepiirien sivustoille. Linkkien kautta varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on mahdollisuus päästä tutustumaan eri aiheisiin syvemmin tilanteissa, joissa tietoutta tarvitaan jostakin aiheesta enemmän.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli sai hyvää palautetta visuaalisesta ilmeestä ja sisältämistään aihealueista. Välipalautteen pohjalta lisättiin varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malliin Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa jo käytössä olevia työmenetelmiä.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin jalkauttamisesta sovimme Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajan kanssa. Järjestimme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin esittelytilaisuuden, jossa kävimme keskustelun Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagogisen johtajan kanssa siitä, kuinka varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli jalkautetaan. Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja kertoi, että varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli esitellään Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen johtoryhmässä ja siellä tehdään päätöksiä varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin viemisestä käyttöön varhaiskasvatuksen ammattilaisille.

Luomalla varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli Mikkelin kaupungin varhaiskasvatukselle, voitiin mahdollistaa tasalaatuisen perhetyön toteutus varhaiskasvatuksessa tarjoamalla sama malli kaikkien Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten käyttöön.

Opinnäytetyömme työstön aikana havaitsimme, että esimerkiksi Laurea-ammattikorkeakoulu on lisännyt tarjontaansa kursseja varhaiskasvatuksen ammattilaisille perheiden kanssa tehtävän työn tueksi. Laurea-ammattikorkeakoulun tarjontaan on lisätty esimerkiksi opintojaksot voimavaraistavasta vanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, sekä kriisissä olevan lapsen ja perheen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. (Koulutus-
taju 2024.) Koemme opinnäytetyömme aiheen vastaavan ajankohtaiseen yhteiskunnallisesti merkittävään aiheeseen perheiden hyvinvoinnista ja hyvinvoinnin lisäämiseen varhaisella ja oikea-aikaisella tuella.

Työmme tavoitteena oli luoda varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli perheiden kanssa työskentelyn tueksi. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin avulla pyrimme luomaan mahdollisuuden sille, että varhaiskasvatuksessa perheiden kanssa työskentely olisi tasa-arvoista, ja kaikilla perheillä yhtäläiset mahdollisuudet saada tukea kasvatustyössä ja haastavissa perhetilanteissa. Koemme saavuttaneemme nämä opinnäytetyömme tavoitteet. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin avulla tieto ja tuki työskentelyyn perheiden kanssa on kasvattajille helpommin saatavilla ja sen lisäksi varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli pyrkii selkeyttämään kasvattajien työskentelyä perheiden kanssa. Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallista saadun palautteen pohjalta uskomme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin selkeyttävän varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen käsitettä ja sisältöä.

Opinnäytetyössämme haasteeksi nousi aikataulutuksen suunnittelu. Aikataulutimme opinnäytetyötämme niin, että aikaa opinnäytetyön toteutuksen eri vaiheisiin oli runsaasti. Aikajänteet eri vaiheiden välillä olivat useita kuukausia. Kuukausien väleiksi asetetut aikamääreet aiheuttivat meille sen, että oppimiskokemus jäi pinnalliseksi ja keskittymistä opinnäytetyön toteutukseen oli haastavaa ylläpitää, lisäksi opinnäytetyön äärelle oli haastavaa palata.

Jo opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa meille nousi huoli siitä käykö kyselyiden tuottamisen osalta niin, että vastausmäärät ovat vähäisiä. Vastauksia webropol-kyselyihin tulikin erittäin niukasti. Vähäiseen vastaajamäärään ajattelimme mahdollisesti vaikuttaneen ajankohta, sillä kysely oli ajoitettu lähelle kesälomien alkamista. Yleisesti pohdimme myös aiheen kiinnostavuutta, oliko

aihe huoltajien mielestä sellainen, ettei se kosketa heitä tai heillä ei yleisesti ole aiheeseen kiinnostusta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten kohdalla olimme yllättyneitä vähäisestä vastaajamäärästä. Mietimme varhaiskasvatuksen ammattilaisten kohdalla sitä, oliko kysely ajoitettu huonosti lomakauden alkuun ja siten mahdollisesti niin, ettei vastaajat olleet edes töissä kyselyn tuottamisen aikaan.

Mallin esittelyssä huomasimme käyttämämme termistön aiheuttavan kaikista eniten keskustelua. Vuosien kuluessa erilaiset termit vaihtuvat, vaikka termiä koskeva aihe ei juuri muuttuisikaan. Tämä aiheuttaa haasteita tilanteissa, joissa kirjallisuus uudistuu hitaammin kuin termistön käyttö alkaa.

Opinnäytetyön prosessi on ollut nimensä mukaisesti prosessi, joka on sisältänyt valtavan määrän oppimiskokemuksia, joista yhtenä tärkeänä osa-alueena nostamme esiin itsensä johtamisen. Itsensä johtaminen on kohdallamme kehittynyt valtavin harppauksin työskentelyn edetessä. Yhteiskehittämisen tärkeys isossa projektissa on korostunut ja luonut mahdollisuuden oppia tiimityöskentelyn tärkeitä elementtejä, kuten toisen tukeminen, projektin aikataulutaminen sekä tiimin ja yksilön vahvuuksien hyödyntäminen työskentelyssä.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallin luovuttamisen jälkeen Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja lupasi viedä sen esittelyyn Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen johtoryhmälle. Johtoryhmässä tehdään varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia koskevat päätökset jatkoon suhteen. Toivomme, että varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli tulisi olemaan Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten käytössä ja että se jatkaisi kehittymistä varhaiskasvatuksen ammattilaisten käytössä.

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli on luotu sellaiseen muotoon, että sitä on helppo tilanteen niin vaatiessa muokata ja lisätä uusia tärkeitä tietoja. Perehdyttyämme varhaiskasvatuksen perhetyön toteutukseen ja huoltajien kokemuksiin, toivomme että tulevaisuudessakin varhaiskasvatuksen perhetyötä nostetaan esille ja että sitä tutkittaisiin ja kehitettäisiin edelleen.

Tulevaisuudessa voitaisiin toteuttaa esimerkiksi kyselytutkimus tai haastattelu siitä, onko perhetyön toteutuksen malli saavuttanut sille asetettuja tavoitteita. Kyselyn tai haastattelun avulla voitaisiin selvittää, onko varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli helpottanut perheiden kanssa työskentelyä, tuottanut tasa-arvoisempaa perhetyötä varhaiskasvatuksessa ja ovatko käyttäjät kokeneet sen toimivaksi perhetyön toteutuksen välineeksi. Kyselyn tai haastattelun vastausten avulla olisi mahdollista edelleen kehittää varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen mallia.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.218546?sid=4867572159> [viitattu 12.2.2024].
- Alatalo, M., Miettunen, N., Liukko, E., Kettunen, N. & Normia-Ahlsten, L. 2019. Porrasteisuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa: Näkökulmia sosiaalihuoltolain toimeenpanosta ja palveluiden järjestämisestä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 39/2019. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/handle/10024/139080> [viitattu 23.5.2023].
- Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.229077?sid=4864566763&imgid=1> [viitattu 12.10.2024].
- Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ihaksi, E. 2021. Perheiden varhaisen tuen kehittäminen varhaiskasvatuksessa: vuorovaikutusmalli huolen puheeksi ottamisen ja myönteisen tunnistamisen tueksi. LAB- Ammattikorkeakoulu. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen. Ylempi amk-opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021120924808> [viitattu 12.2.2024].
- Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2009. Turvaverkko vai trampoliini- sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Karila, K. & Lipponen, L. (toim.) 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.
- Kenttäpäiväkirja. 2024. Saartoala, E. & Hänninen, E.
- Keskitalo, E. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) 2021. Yhteiskehittämällä ratkaisuja Sote-palveluihin- kansalaiset ja palvelunkäyttäjät mukaan kehittämiseen. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-392-6> [viitattu 12.8.2024]
- Koivunen, P.-J. 2009. Hyvä Päivähoito: Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus, 151–155.
- Koulutustarjonta. 2024. Laurea. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://smart.laurea.fi/kauppa/> [viitattu 22.10.2024].
- Kuokkanen, H. 2018. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. 4. uudistettu painos. Helsinki: Edita, 9–88.
- Laru, S., Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Perhe osana varhaiskasvatusta. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 47–63.

Mäkelä, J. 2012. Varhainen puuttuminen ja huolen puheeksiottaminen pirkanmaalaisen kunnan päiväkodeissa työntekijöiden näkökulmasta. Tampereen ammattikorkeakoulu. Terveyden edistämisen koulutusohjelma. Ylempi amk-opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112917448> [viitattu 12.2.2024].

OPH. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022> [viitattu 22.10.2024].

Salminen, P. 2005. Yhdessä kasvattamaan, kohti välittämisen kulttuuria. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Suonperä, M. & Toivonen, N. 2021. Varhaiskasvatuksen perheohjaajan toiminta- mallin kehittäminen Tuusulan kuntaan: "Yhdessähän me tätä työtä tehdään". LAB- ammattikorkeakoulu. Sosionomi. Ylempi amk-opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052711717> [viitattu 12.2.2024].

TENK. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. WWW-dokumentti. Päivitetty: 9.10.2023. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/tiede- viilppi/hyva-tieteellinen-kaytando-htk> [viitattu 6.10.2024].

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/100802> [viitattu 22.5.2023].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.230886?sid=4867573392> [viitattu 12.2.2024].

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.1445861> [viitattu 12.8.2024]

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kyselyrunko

12.2.2024

Pedagoginen johtaja

Mikkelin kaupungin varhaiskasvatus

1. Onko Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa olemassa perhetyön toteutuksen mallia? Jos on mitä se tällä hetkellä sisältää?
2. Miten vanhemmuutta tuetaan tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa?
3. Mitä hyviä käytäntöjä on käytössä pedagogisen johtajan näkökulmasta?
4. Miten perhetyötä voitaisiin kehittää yksiköissä?
5. Mihin perhetyön toteutuksen mallia tarvitaan? / Mihin päiväkodit tällaista mallia tarvitsisivat?
6. Mihin tällainen malli olisi hyvä?
7. Tulisiko vakassa tehtävä perhetyö määritellä yhdenmukaisesti?
8. Olisiko perhetyötä toteuttamassa joku tietty taho? Vai malli kaikille käytettäväksi?
9. Mitä perhetyön toteutuksen mallin tulisi sisältää?
10. Miten perhetyön toteutuksen mallia olisi hyvä jalkauttaa?
11. Millaisessa muodossa mallin olisi hyvä olla?
12. Mahdollinen tieto, muissa kaupungeissa käytössä olevista malleista?

INFORMOINTILOMAKE VARHAISKASVATUS

Olemme sosionomiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ja teemme tutkimuksellista kehittämistyötä perhetyön toteutuksen mallista varhaiskasvatuksessa.

Kyselyn avulla on tarkoitus kartoittaa varhaiskasvattajien tietoutta ja kehitysideoita perhetyön toteutuksesta varhaiskasvatuksessa. Kysely toteutetaan anonyyminä webropol-kyselynä.

Kyselyyn vastaamalla annat luvan käyttää vastauksiasi osana opinnäytetyötämme. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Lisätietoja voit tiedustella halutessasi kummasta tahansa sähköpostiosoitteesta.

Kiitos osallistumisestasi.

Enni Hänninen, denha001@edu.xamk.fi

Eini Saartoala, ceisa004@edu.xamk.fi

INFORMOINTILOMAKE HUOLTAJAT

Olemme sosionomiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ja teemme tutkimuksellista kehittämistyötä perhetyön toteutuksen mallista varhaiskasvatuksessa.

Kyselyn avulla on tarkoitus kartoittaa perheiden tietoutta ja toiveita perhetyön toteutuksesta varhaiskasvatuksessa. Kysely toteutetaan anonyyminä webropol-kyselynä. Kyselyyn vastaamalla annat luvan käyttää vastauksiasi osana opinnäytetyötämme. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Lisätietoja voit halutessasi tiedustella kummasta tahansa sähköpostiosoitteesta.

Kiitos osallistumisestasi.

Ystävällisin terveisin

Enni Hänninen, denha001@edu.xamk.fi

Eini Saartoala, ceisa004@edu.xamk.fi

Varhaiskasvatuksen perhetyö
huoltajien näkökulmasta
Tervetuloa vastaamaan kyselyyn varhaiskasvatuksen perhetyöstä.

Minkälaista tukea perheesi on saanut varhaiskasvatuksesta?

Minkälaista tukea toivoisit saavasi perheellenne varhaiskasvatuksesta?

Miten mielestäsi varhaiskasvatuksen ja perheiden välistä yhteistyötä voitaisiin parantaa?

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Varhaiskasvatuksen perhetyö
varhaiskasvattajien näkökulmasta
Tervetuloa vastaamaan kyselyyn varhaiskasvatuksen perhetyöstä.

1. Työnkuvani varhaiskasvatuksessa on

-
-
-
-
-
-
-

- a. Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
- b. Varhaiskasvatuksen opettaja
- c. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- d. Varhaiskasvatuksen sosionomi
- e. Päiväkodin johtaja
- f. Jokin muu, mikä?

---

2. Mitä mielestäsi perhetyö varhaiskasvatuksessa on?

---

3. Mihin mielestäsi perhetyötä varhaiskasvatuksessa tarvitaan?

---

4. Mitä varhaiskasvatuksen perhetyö tällä hetkellä yksikössäsi pitää sisällään?

---

5. Mitkä varhaiskasvatuksen perhetyön käytännöt olet kokenut toimiviksi?

---

6. Miten kehittäisit varhaiskasvatuksen perhetyötä yksikössäsi?

---

7. Mitä asioita perhetyön mallin tulisi sisältää, jotta se tukisi työskentelyäsi perheiden kanssa?

---

8. Missä muodossa haluaisit mallin olevan, jotta se olisi helposti saatavilla työskentelysi tueksi?

- Manuaalisena kansiossa
- Digitaalisena päiväkodin järjestelmässä
- Jokin muu, mikä?

Haastattelu kysymykset

17.9.2024

Eloisa

Lapsiperhepalvelut

Johtava Sosiaalityöntekijä

1. Mitä ajatuksia ja tietoa on varhaiskasvatuksen perhetyöstä?
2. Millä tavalla sosiaalityö tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa Mikkelin alueella?
3. Jos varhaiskasvatuksessa on palaveri, kenellä vetovastuu? Sillä taholla, joka kutsuu palaverin koolle?
4. Kuinka toimia, jos huoli herää varhaiskasvatuksessa? Askel askeleelta?
5. Onko mitä tahansa ajatuksia varhaiskasvatuksen henkilöstölle, perhetyöhön liittyen mikä tukisi varhaiskasvatuksessa tehtävää perhetyötä? Esim. jokin menetelmä?
6. Onko Mikkelin varhaiskasvatuksessa koskaan ollut varhaiskasvatuksen perhetyöntekijää? Ajatuksia tästä?
7. Oleellisia yhteystietoja varhaiskasvatukseen sosiaalitoimen puolelta?

MIKÄ, MIKSI JA KENELLE?

Huom! Alleiviivattuja tekstejä klikkaamalla pääsee tutustumaan alleiviivattua sanaa käsitteleviin sivustoihin.

MIKÄ?

Varhaiskasvatuksen perhetyön toteutuksen malli, tukemaan varhaiskasvatuksen ammattilaisten työskentelyä perheiden kanssa.

MIKSI?

Työskentelyn tukemiseksi, tiedon lisäämiseksi ja tiedon saatavuuden helpottamiseksi.

KENELLE?

Kaikille varhaiskasvatuksen ammattilaisille.

Perhetyö varhaiskasvatuksessa

Sosiaalihuoltolaki 2014/1301 16§ sosiaaliohjaus on yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen neuvontaa, ohjausta ja tukea palvelujen käytössä sekä yhteistyötä eri tukimuotojen yhteensovittamisessa. 18§ perhetyö on sosiaaliohjausta tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi.

Vanhemmuuden tukeminen mainitaan varhaiskasvatusta ohjaavassa varhaiskasvatuslaissa (13.7.2018/540) yhtenä palvelutehtävänä. Varhaisen tuen perhetyötä toteutetaan ilman lastensuojelun asiakkuutta osana perheen arkea, esimerkiksi neuvolat ja varhaiskasvatus. Varhaiskasvatus voi itsessään olla jo varhaisen tuen tukitoimi lapselle ja perheelle. Varhaisen tuen perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta ohjaamalla lasten kasvatuksessa, perheen sisäisessä vuorovaikutuksessa ja perheen toimintakyvyn vahvistamisessa. Varhaisen tuen perhepalvelut voivat alkaa välittömästi perheen niin pyytäessä tai tuen tarpeen ilmetessä siinä kontekstissa, jossa tuen tarve ilmenee.

MITÄ ON PERHETYÖ VARHAISKASVATUKSESSA?

Perhetyö varhaiskasvatuksessa on perheen rinnalla kulkemista ja vanhempien kasvatustyön tukemista.

Varhaiskasvatuksessa toteutettava perhetyö pitää sisällään laajasti erilaisia elementtejä.

- Vuorovaikutusta
- Matalan kynnyksen toimintaa
- Sensitiivistä työskentelyä
- Ohjausta ja palveluohjausta
- Ennaltaehkäisevää toimintaa
- Eri tahojen kanssa tehtävää yhteistyötä
- Menetelmätyöskentelyä

VUOROVAIKUTUS JA KOHTAAMINEN

Varhaiskasvatuksessa dialogisen keskustelun avulla pyritään työskentelemään kohti yhteistä ymmärrystä ja yhteisiä tavoitteita

- lapsen kasvun,
- kehityksen ja
- oppimisen tukemiseksi

Vinkki! Lapset puheeksi- menetelmä perheiden kanssa työskentelyyn, Mikkelin varhaiskasvatus kouluttaa henkilöstön menetelmän käyttöön Mikkelissä, kysy esimieheltäsi koulutuksesta.

Perhetyössä huomioidaan perhe kokonaisuutena etsien voimavaroja perheen suhteista, ympäristöistä ja verkostoista.

Kasvatustyöskentelyssä, sekä vanhemmat, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset kohtaavat tasavertaisina, tuoden oman asiantuntijuutensa dialogiin. Huomioitavaa perheiden kanssa työskennellessä on, että varhaiskasvattajalla on aina ammatillisuuden puolesta vastuu vuorovaikutuksesta ja sen laadusta.

Vinkki! Vanhempien ja lasten vuorovaikutuksen tuki ohjattuna kotiin esim. yhteisiä leikkejä

MIKKELI

Lapset puheeksi

Sinulle on tarjottu Lapset puheeksi -keskustelua.

Mistä on kyse?

Vanhemmat tuntevat omat lapsensa parhaiten. Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyö perustuu keskinäiseen ymmärrykseen. Lapset puheeksi -keskustelussa pohditaan lapsen näkökulmasta hänen elämäänsä vaikuttavia asioita kuten arjen sujuvuutta ja ystävyyssuhteita sekä lapsen hyvinvointia yleensä.

Tarkoituksena on tukea vanhemmuutta ja lapsen kehitystä sekä lisätä keskinäistä ymmärrystä puolin ja toisin.

Lapset puheeksi -keskustelu pohjautuu Toimiva lapsi ja perhe -työmenetelmään.

Haluamme tavata teidät Lapset puheeksi -keskustelun merkeissä

- Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja muulloin tarpeen mukaan
  - 1.-2. luokan ja 7.-8. luokan aikana perusopetuksessa

Lapset puheeksi -keskustelu sisältää tarpeen mukaan 1-2 tapaamista. Lapsi voi myös olla mukana keskustelussa.

Mitä keskustelussa tapahtuu?

Keskustelussa keskitytään lapsen asioihin. Keskustelu perustuu lapsen ikään ja kehitykseen liittyviin kysymyksiin. Keskustelussa käytetään sanoja vahvuus ja haavoittuvuus.

- Vahvuus tarkoittaa asioita, jotka lapsella pääsääntöisesti sujuvat arjessa
- Haavoittuvuus tarkoittaa tilannetta, joka saattaa johtaa ongelmiin, jos mitään ei tehdä

Lapset puheeksi -keskustelun tarkoituksena ei ole etsiä ongelmia.

Keskustelussa voi nousta esiin sellaisia asioita, joiden osalta yhteisen toimintasuunnitelman teko on järkevää.

Jos keskustelussa nousee esiin ulkopuolisen tuen tarve, voidaan järjestää neuvonpito, jossa sovitaan hyvinvoinnin tukitoimista. Neuvonpitoon pyydetään mukaan perheen toivomia henkilöitä.

Varhaiskasvatuksen yhteyshenkilösi

MONIKULTTUURISUUS

Moninaiset kulttuuriset, kielelliset ja katsomukselliset taustat rikastuttavat varhaiskasvatusta. Myönteisellä ja tasa-arvoisella asennoitumisella monikulttuurisuutta kohtaan tuetaan lapsen identiteetin ja kulttuuritietoisuuden kasvua. Maahanmuuttotaustaisten perheiden kanssa huomioitavaa on yhdenvertainen osallistuminen ymmärtämisessä, sekä ymmärrettyksi tulemisessa.

Tulkkipalveluilla vastataan yhdenvertaiseen osallistumiseen. Lainsäädäntö koottuna.

VINKKI!

Sivusto vuorovaikutukseen huoltajien kanssa

Maahanmuuton käsittelemiseen lapsen ja perheen kanssa

MONIMUOTOISET PERHEET

Vinkki! Kun perheessä on tapahtunut ero

Joskus monimuotoisten perheiden kohtaaminen voi olla varhaiskasvatuksen ammattilaiselle haastavaa.

Vinkki! - Helpota kohtaamista lisäämällä tietoisuutta monimuotoisista perheistä.

Vinkki! Opas varhaiskasvatuksen ammattilaisille monimuotoisista perheistä.

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten perheet voivat olla monimuotoisia.

Monimuotoisia perheitä ovat esimerkiksi:

- adopioperheet
- kahden kulttuurin perheet
- sateenkaariperheet
- monikkoperheet
- sijaisperheet
- uusperheet
- yhden vanhemman perheet

ENNALTAEHKÄISY

PERHEIDEN TUEN TARPEET

Perheiden tuen tarve voi ilmentyä vanhemmuuden haasteina:

- Vanhemman uupumus
- Arjenhallinnan haasteet
- Epävarmuus tai ristiriidat kasvatuksessa
  - Haasteet kasvun tukemisessa
  - Vuorovaikutuksen haasteet
  - Tasaisen arjen turvaamisen haasteet (esim. säännöllinen päivärhythmi, uni ja ruokailu)

PERHEIDEN TUEN TARPEET

Tuen tarve voi liittyä myös perheen elämäntilanteeseen:

- Taloudellinen tilanne
- Vähäiset tukiverkostot
- Haastavat tai muuttuvat perhesuhteet

VOIMAVARA- JA RATKAISUKESKEISYYS

Ennaltaehkäisevässä asiakastyössä keskeistä on asiakkaan voimaantuminen omassa elämässä sekä toimijuudessa. Tätä lähdetään tavoittelemaan ratkaisukeskeisellä työotteella:

- Tunne ja tietotuen,
- Ohjauksen ja kannustuksen sekä
- Ympäristön ja verkostojen avulla

VERKOSTOYHTEISTYÖ

Verkostoyhteistyö tuo yhteen perheen kannalta tarpeenmukaisen laaja-alaisen ja kokonaisvaltaisen moniammatillisuuden lapsen ja perheen kasvatustyön tueksi.

Tahot, joiden kanssa Mikkelin kaupungin varhaiskasvatus tekee yhteistyötä:

VIOLA RY

**MIKKELIN KAUPUNGIN
KULTTUURIPALVELUT -
KULTTUURIKAMELI**

MIKKELIN SEUTUKIRJASTO

**ELOISA -
LAPSIPERHEIDEN PALVELUT**

**MIKKELIN
TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA**

PALVELUOHJAUS

Varhaiskasvatuksessa palveluohjaus on perheiden tarpeista lähtevää, yhdessä sopivien palveluiden selvittämistä. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset eivät järjestä näitä palveluita, vaan auttavat perheet oikeiden palveluiden piiriin.

Etelä-Savon hyvinvointialueen
perhekeskus

PikkuHelppi

Hope Mikkelä

Väestöliiton- perhepulma palvelu

Maksuttomia puhelin palveluita
erilaisiin perhetilanteisiin

Avoin kohtaamispaikka – Koppa

Omahelppi- palveluja perheen nuorille

HARRASTUSTOIMINTA

Klikkaa kuvia, ja löydä joitakin harrastusmahdollisuuksia Mikkelistä perheille vinkattavaksi!

MITÄ TEHDÄ KUN HUOLI HERÄÄ

KUN ON OLEMASSA VÄKIVALLAN TAI SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN UHKA

1. Tutkintapyyntö poliisille

2. Lastensuojeluilmoitus

KUN EI OLE VÄKIVALLAN UHKA

1. Otetaan asia puheeksi huoltajan kanssa

2. Pohditaan tilanteeseen ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa

3. Jos varhaiskasvatuksen apu ei ole riittävää, voidaan tehdä yhteydenotto sosiaalitoimeen yhdessä huoltajan kanssa

4. Jos huoltaja ei reagoi tilanteeseen tai ei suostu tekemään yhteydenottoa ja huoli on edelleen olemassa, tehdään lastensuojeluilmoitus

MITÄ TEHDÄ KUN HUOLI HERÄÄ

Hyvä muistaa!

- Lastensuojeluilmoituksen tekee aina se, jolla huoli herää
- Poliisia ja sosiaalityöntekijöitä on mahdollista konsultoida
- Tilanteissa, joissa epäillään väkivaltaa tai seksuaalista väkivaltaa, ei kerrota lastensuojeluilmoituksesta huoltajille

- Tilanteissa, joissa ei ole väkivallan uhkaa, huoli on herännyt ja lastensuojeluilmoitus tehdään, on tärkeää että huoltajille kerrotaan perusteet lastensuojeluilmoituksen tekemiselle
- Avoin keskustelu myös haastavissa tilanteissa on tärkeää

YHTEYSTIETOJA

Mikkelin kaupungin varhaiskasvatus

Perheneuvo

PUHELIN
015 411 4120
Arkisin klo 9 - 14

CHAT
etelasavonha.fi
Arkisin klo 9-14

Yhteydenotot palvelukoordinaattoreihin
klo 8.30-11.30:
Minna Oksa ja Rosa-Emilia Repo
p. 044 794 5796
varhaiskasvatuksenpalveluohjaus@mikkeli.fi

Varhaisen tuen koordinaattori
Hanna-Liisa Koistinen-Purps
hanna-liisa.koistinen-purps@sivistys.mikkeli.fi
p. 0447942315

Sosiaalihuolto
Lastensuojeluilmoitus

Mikkelin
poliisipäivystys
(Konsultointi)
0295 415469

Konsultointi
perheneuvon
numerosta
015 411 4120

MENETELMIÄ KOOTTUNA

Tälle sivulle voi koota hyviksi koettuja menetelmiä perheiden kanssa työskentelyä tukemaan!

Eroauttamisen
teams

Lapset puheeksi -
menetelmä

Maahanmuuton
käsittelyyn lapsen ja
perheen kanssa

Eläinten talo-
hyvinvointipalapeli

Omaperhe-
sivustolla oma osio
ammattilaisille, sekä
ohje tunnusten
pyytämiseen

MiniVerso

Suojellaan lapsia -
Digiturvataidot,
aineistopankki

Kun perheessä on tapahtunut ero

KUKA HUOMAA MUT?

MIKKELI

Jos ero puhuttaa lapsia, on asiaa hyvä käydä perheiden kanssa läpi

Käsitelkää ryhmässä
Erilaisia perheitä
(Lapsen osallisuutta
tukevat menetelmät)

Sanoita mitä ero
tarkoittaa, puhu
oikeilla nimillä

**LAPSIRYHMÄN
HUOMIOIMINEN**
*Ero voi mietityttää
myös muita lapsia*

**EROAICHEESEEN
LIITTYVÄT
MATERIAALIT JA
PALVELUT
NÄHTÄVILLÄ**

Lapsen oikeudet erossa -
juliste

Eron ensiapupisteen esite

Lapsiperheiden
eroauttamisen palvelut
Etelä-Savon alueella -opas

Lasten erovertaisryhmän
mahdollisuudet

**VARHAISKASVA-
TUKSEN
VERTAISTUEN JA
KESKUSTELUN
MAHDOLLISUUDET**

Lapset puheeksi
keskustelu

Lapsen osallisuutta
tukevat menetelmät
ja Erotyösalkku

Älä jää yksin, vaan
konsultoi

Huomioi oma tilanne -
Oikeus rajata, jos aihe
tulee liian lähelle

Eroauttaminen
on koko tiimin
yhteinen asia

TYÖNTEKIJÄNÄ

*Reagoi
ja uskalla
kohdata!*

Perehdy Erotyösalkkuun ja
eroauttamisen palveluihin
toimintakauden alussa

**VANHEMPIEN
KOHTAAMINEN**

*Kysy mitä
kuuluu?*

Hyödynnä
Ero puheeksi -korttia

Selvittele avun
paikkoja

Ota asia esille
säännöllisesti ja
anna
kohtaamiselle
aikaa

TARCOITUS ON YMMÄRTÄÄ LASTA

- Mahdollista lapselle tila kertoa ja jutella
- Pidä asiaa aktiivisesti arjessa läsnä Auta lasta sanoittamaan eron liittyviä ajatuksia ja tunteita Huomioi mitä lapsi haluaa
- leikeissä kertoa Hyödynnä Ero puheeksi
- lasten kanssa - korttia ja Erotyösalkkua (tehtäväkortit)

Varhaiskasvatuksen mahdollisuudet eroauttamisen edistämässä

**HYVIÄ HETKIÄ PERHEIDEN
KANSSA TYÖSKENTELYYN!**

LÄHTEET

Alatalo, M., Miettunen, N., Liukko, E., Kettunen, N. & Normia-Ahlsten, L. 2019, Porrasteisuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa: Näkökulmia sosiaalihuoltolain toimeenpanosta ja palveluiden järjestämisestä. Työpaperi 39/2019. THL. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/handle/10024/139080> [viitattu 13.9.2024].

Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva. Bookwell Oy. Jyväskylä: PS-kustannus

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2009. Turvaverkko vai trampoliini- sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: WSOYpro Oy.

Koivunen, P.-J. 2009. Hyvä Päivähoito: Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus, 151-155.

Mikkeli. s.a. Palvelut. www-sivusto. Saatavissa: <https://mikkeli.fi/palvelut/varhaiskasvatus/>

OPH. 2024. Tulkitsemis- ja tulkkauspalvelut. www-sivusto. OPH. [viitattu 19.9.2024.] Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/tulkitsemis-ja-tulkkauspalvelut>

Palveluohjaus. s.a. www-sivusto. Saatavissa: <https://sites.google.com/inlive.fi/transit-osaamo/asiakasty%C3%B6n-aloittaminen/palveluohjaus> [viitattu 23.9.2024].

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.